

Борис Дренча

МАЛЕ КЊИГЕ

Едиција
Бела библиотека

Борис Дренча
МАЛЕ КЊИГЕ
Copyright © by Boris Drenča & BKG, 2019.

Балкански књижевни гласник
Маријане Грегоран 69, *Београд*
Војводе Степе Степановића 31, *Сланкамен*
Византију 4, *Солун*
Андреја Волног 15, *Сремски Карловци*
Мајке Терезе 23, *Приштина*
Алеја липа 21, *Сарајево*
Звониминова 1, *Загреб*
Велико Будашево 126, *Сисак*
Луке Матковића 16, *Херцег Нови*

Уредник Душан Гојков
За издавача Душан Гојков
Обрада БКГ

ISSN 1452-9254
COBISS.SR-ID 141175564

Борис Дренча

МАЛЕ КЊИГЕ

Интермецо

„Има ли мене у твојим причама?“

„Добро јутро и теби. Лепо изгледаш“.

„У, каква мушка реакција. Уместо одговора, комплимент“.

„Па истина је“.

„Има ли ме ?“

„Где?“

„У твојим причама“.

„Више него што бих желео и сасвим другачије него што би ти желела“.

„Нисам се препознала“.

„Због тога што ниси риба“.

„Нисам?“

„Мислим, јеси, али, у причама ниси“.

„Шта сам?“

„Па, ти“.

Име и презиме

I

Ко је видео парничне суднице ван Београда, није му потребно описивати их. Они који нису, могу их замислити као релативно мале просторије са неколико, заиста дрвених, столова и столица, припадајућих ормана, оним ужасним океритисонима или излизаним паркетима и линолеоумима. Све је то прастаро и у стању распада. Било је ново педесетих и шездесетих година двадесетог века, кажу сведоци.

Прашина и влага се осећају, а прозори и завесе су у таквом стању да чак и светлост, за сунчаних дана, одбија да прође кроз њих. Зидови, негде кречени после забране пушења и пуцања цеви на спрату изнад, негде не. У склопу неке “модернизације”, жмиркаве сијалице замењене су неонкама. Наравно, жмиркавим.

Ова прича почиње или кулминира баш на таквом месту. Саслушање сведока или окривљеног. Никако није јасно да ли је кривично или парнично веће.

II

“Име и презиме?”

“Илија Маркоски”

“Име оца?”

“Ванчо”.

“Македонац?”

“Зар је битно?”

“У праву сте. Датум рођења?”

“25. август 1972. године”

“Занимање?”

“Пензионер”

“Пензионер? Млади сте. Чиме сте се то бавили па сте пензионер? Инвалид нисте, као што видимо”.

“Радио сам као плаћени убица”.

У судници тишина. Судија погледа у тужиоца, просто се видео знак питања у његовим очима. Тужилац збуњено, као ученик који је заборавио сва слова, слеже раменима и скреће поглед и претура по папирима. Друга страна у процесу почиње уплашено да се осврће и да гледа мало у судију,

мало у адвоката, мало у неку жену која му је изгледа супруга. Човека пред судијским столом ни не гледа иако му је окренут леђима. Само је сведок деловао мирно.

“Можете ли објаснити? Мислим, последњи пут када сам проверавао, то баш и није било легално занимање”, кроз накашљавање пита судија, који делује као да се први у соби прибрао.

“Ја сам војни снајпериста. Током ратова у Хрватској, Босни и на Косову имам осамдесет седам потврђених погодака. Као професионално војно лице пензионисан сам пре шест година. Убијао сам, и за то добијао плату. Дефиниција плаћеног убице”.

Судија устане и нагне се над сведока.

“Чекај, бре, човече, причаш овде, у мојој судници, да си убио скоро стотину људи. Као да то није ништа. Како спаваш?”

“Када већ питате, лоше. Али да вам одговорим на претходно. Ово је број потврђених погодака. Од тих

осамдесет седам погодака, елиминисана су педесет три субјекта. Што се тиче бројке од стотину убијених, можда сте у праву, али то није потврђено. Ово што сам вам рекао је бројка која се налази у мом званичном досијеу”.

“Мени је за данас доста. Дактилографи, избришите све после датума рођења. Ви, господине, очекујте да ће вам се ускоро обратити полиција, а оптужени да слави други рођендан ако је ово тачно. Завршили смо за данас. Послаћу вам позив за наставак суђења”.

III

Соба је једноставна, самачка, никада до краја намештена. Кревет, метални, војнички. Орман. Сто, можда пре трпезаријски него радни, и столица. На столу компјутер и радио. Са радија свира нека мелодија. Непрепознатљива. Човек у соби звиждуће песму. Скида се, и ствари које скида, пажљиво смешта у орман. У гаћама и мајици коју је узео са кревета седа на столицу. Пије нешто из чаше на столу, пали цигарету и гледа кроз прозор. Ноћ је.

IV

Судија, овог пута у потпуно белом оделу, са белом кошуљом и краватом, улази у белу просторију. За белим столом, на белим столицама седе две жене. У белим хаљинама, наравно.

“Ух, ово је теже него што сам мислио. Рекли су ми да је ово моја казна, али и награда. Да ћу се враћати и свашта видети, али да ћу моћи да будем доле”. Као да у том тренутку тек примећује жене за столом. Оне са пажњом, као на екрану монитора, гледају собу спавача. “Мој наклон, даме”.

Старија, пунија жена се окреће ка њему.

“Ти мора да си нови. Рекли су да ће неко доћи”.

“Да, ја сам судија...”

“Довољно је Судија. Овде се сви ословљавамо по именима”, прекида га млађа и пружа му руку.

“Рекли? Они који су и мене послали у судницу а после код вас?”

“Вероватно. Узгред, ја сам Марија. Она је Мала”, рече старија.

Судија заузима заводнички став и окреће се ка млађој.

“А да ли мала има неко име, или је само Мала?”

“Само Мала. То су ми име дали овде”, рече она, опет се окрећући ка призору собе спавача.

“И опусти се. Овде важе нека друга правила”, каже старија и окреће се ка соби.

“А стварно, зашто је она само Мала? Имала је неко име, мислим, пре?”

“Јесте, сигурно, али нити га се сећа, нити се сећа како је дошла међу нас. Мислим да је била учитељица и то је то”.

Мала се мало премешта по столици, а онда устаје и излази из собе.

“Где ће?” пита судија.

“А где си ти био малопре?” одговара Марија.

V

Лежи у кревету. Покушава да спава У глави какофонија звукова која укључује експлозије, крике, команде, пуцње, плач, јецање, онај грозан звук шиштања ракете пре него што удари. Кроз звук се пробија виолина. Танго, тако нешто, свакако неприпадајућа ствар. Танго. Виолина. БУУУУМ. Танго. Виолина. БУУУУМ, НЕЕЕЕЕЕ. Буди га неко кретање по соби. Опрезно извирује испод ћебета које му је преко главе. Жена обучена као балерина игра по соби. Сад, нити је она грађена као балерина, нити су ти њени покрети баш балетски, али види се да ужива. Он се полако усправља.

Посматра тај, не баш вешти плес. Сада јасно чује музику. Танго. Виолина. Исувише је уплашен да би се насмејао. Плес је, ипак, мало комичан.

“О, будан си. Како ти се чини?” Пита балерина. Он не одговара. Делује као да покушава да се пробуди. Не верује у шта гледа.

“Па дај признај, макар да сам боља слика од оних лешева, ратова, кланица, који ти нису дали да спаваш?”

“Јеси, али... Откуд ти? Мислим, кошмари су једно али, мmmm, балерина није баш нешто што бих могао очекивати да ће да ме буди”.

“Мислиш то што нисам грађена као балерина?”

“Да мислим... Смем ли да будем искрен?”

“Слободно”.

“Више некако изгледаш као да си спремна за маскенбал, а не за балет. Ниси ни грађена као балерина, ни не играш као нека од њих. Не могу да кажем да си лоша риба, само ниси балерина. Ко си ти? И шта, дођавола, радиш у мом сну?”

“Још ме не препознајеш?”

“Не, да ли треба?”

“Ја сам дошла уместо оних побијених у Скланима, масовне гробнице у Глођану, славонског блата, уместо ватре артиљерије која једе све око тебе...”

“Као, уместо кошмара од кога бежим, долази неко кога бих, да извинете, радо креснуо? Или већ јесам?”

“Види, ниси ме креснуо. Сетио би се и ти, а и ја. Када те погледам тако у гаћама, можда је и штета. Истина, видела сам те и без гаћа... није лоше”.

“Када си ме видела без гаћа?”, уплашен навлачи ћебе преко ногу.

“Јуче, док си се туширао и спремао за суд. Али то је само да утврдим какав си... како се припремаш за јавни наступ”.

“Видела си и када сам...?”

“Да... немој се стидети, сви то раде... него заголицало ме је да ли си одлучио да откријеш своју прошлост у јавности пре или после секса са самим собом?”

“Опрости, али ко си ти?”

“Па рекла сам ти. Све сам ти лепо објаснила. Ја сам кошмар. Твој кошмар”.

“Мој?”

“Да, баш твој. Мене си заслужио”.

“Заслужио? Како?”

“Као и остале кошмаре... знаш већ како то иде”.

“Не, не знам. “

“Па убио си ме, будало”, каже балерина потпуно кокетно.

“Биће да је нека грешка. Ја никада нисам убио ни једну жену, ни једну девојку, ни једно дете... свакакве кошмаре сам заслужио, али овај нисам. Биће да си дошла у погрешан сан”.

Она седа на столицу, прекрсти ноге и гледа га.

“Не сећаш се?”

“Ма, ти грешиш. Никада нисам ни пуцао у жену. Шта је теби? Да нема мало превише нас са кошмарима из рата, па да си нешто побркала. Скренула лево уместо да наставиш право?”

“Да, кошмара има много. И многи од вас су се лако извукли. Убијали сте, силовали, палили, а једина казна су вам кошмари”, као да се појачава светлост око ње а, лице јој постаје зло. Нагло сагиње главу и диже је са скијашком маском на лицу.

“Да ли се сада сећаш?”

“Е, јеби га. Не”.

“Фоча, 1993? Ради ли ти нешто у мозгу?”

“Тамо сам био кратко. Недељу дана, можда. Не сећам се да сам...”

“Обрати пажњу, нисам ти у званичном досијеу. Веровали су ти на реч. Сећаш се?”

“А, да промаља се... Био је један њихов стрелац. Правио је чуда. Поскидао је неке официре”.

“Четири официра и седам војника, нешто рањених, десетак мислим...”

“Јурили су га недељама. Скривао се савршено. Некада не би ни пуцањ чули. Само су падали”.

“Крила сам се у шумама око фочанских села. Тамо сам одрастала. Знала сам сваку рупу”.

“Дошао сам са Пала. Добио сам информацију да је снајпериста ту негде, и да терорише јединице. Официри су скидали чинове да не би били мете”, почиње да прича као за себе док узима цигарету са стола.

“И када скину чинове, официри су били препознатљиви. Егоманијаци, школовани у ЈНА. Ко не би могао да препозна официра који се дере на све, једини спава у кући или шатору, док се остали вуку по блату”.

И она преузима његов манир, говори за себе.

“Дошао сам близу штаба. Долазио је неки генерал. Чекао сам стрелца да се појави. Није било шансе да се таква мета пропусти”.

“Дошла сам до штаба. Претходних дана сам се шуњала ту околи. Схватила сам да нешто спремају. Много су се узмували. Дошла сам са идејом да скинем неког официра. Тада ми већ није било битно да ли ће ме наћи. Хтела сам да пуцам док не потрошим муницију. Па после шта ми Алах да”.

“Чучао сам поред неког дрвета. Некако сам нашао најбољу позицију са које бих пуцао. Чекао сам јутро. Видео сам га када је променио позицију. Био је добар. Схватио је да ће за сат времена сунце директно тући у њега. Премештао се. Када је залегао и маскирао се, нисам био сигуран где је. Издао га је један мали покрет”.

“Нисам могла да останем на месту где сам директно гледала на кућу у којој је штаб. Сунце би ми ударало директно у нишан. Преместила сам се. И чекала. Почели су да улазе и излазе из штаба.

Један капетан. Па један мајор. Па неколико поручника. Па заставник. Некако сам очекивала нешто више. Ако су сви они ту а два дана раније их није било, мора да има и неког са вишим чином. Пуковник бар”.

“Спремао се. Видео сам како разгледа ове штапске официре који улазе и излазе из куће. Када сам видео мајора, био сам сигуран да ће пуцати. Још нисам био сто одсто спреман, али сам знао да морам да га скинем пре него пуца. Одмакло је јутро. “

“Кроз нишан сам видела како из куће излази Генерал. Није било потребе да носи униформу. То лице сам знала. Тренутак шока. Можда и гласан уздах. Нанишанила сам. Није смело бити грешке. Један у стомак, па брзо један у главу. Глава и може да се промаши. Кад сам стисла ороз... погодило ме је. Ту”, рече показујући у слепоочницу, “и даље нема ничега. Мрак”.

“Када је генерал изашао, знао сам да морам да пуцам. То се не пропушта. Мало се померио, као да се исправио. Гађао сам сантиметар или два од

његове оптике. Ту је глава. Погодак. Чист. Тело се мало одигло после поготка и није се мрдало. Кренуо сам ка њему да узмем пушку. Број 17. А онда је почело да пада на све стране. Њихова артиљерија је засула штаб и околину. Нисам био претерано срећан због губитка цифре и његове пушке, али ми је ипак глава била дража. Побегло сам. Од експлозија, ватре, свега...”

“Видиш да си се сетио”.

“То си била ти? Како? Био сам сигуран да је мушкарац”.

“Што, жене не смеју да знају да пуцају? Мислиш да жене не убијају?”

“Како си дошла ту?”

“Сама кроз шуму. Била сам у вароши, и када сам се вратила схватила сам да ми је село спаљено. Бабо и стара заклани, а ваша војска у селу. Целу ноћ сам плакала у шуми и размишљала шта ћу даље. Хтела сам освету. И нисам се осветила. Само сам побила неке људе”.

“Није да се се свега сећам, али имала си војни снајпер. Одакле ти?”

“Прво сам се ноћу пришуњала и извукла бабову пушку из остатака куће, а после сам узела нечију. Мислим да је то један од поручника. Храну и муницију сам крала. Униформе... свашта”.

“Чекај, освета, то могу да размам, али ти си знала да пуцаш. Када си научила?”

“Бабо је био спортски стрелац. Првак републике. И он ме научио. Пуцала сам из његове пушке. Малокалибарка. Стара спортска, одржавана”.

Он је гледа, па шета око ње која и даље са оном маском седи на столици. У костиму балерине. Скида маску, намешта фризуру. Изазовно се испрси.

“Јели, мајке ти, шта си ти хтео да будеш пре рата?”

“Не знам. Завршио сам гимназију и отишао у војску... Маштао сам о свачему, на пример...”

“Ја сам као девојчица желела да будем балерина. Онда су ми нагло у седмом разреду порасле сисе, и није више било шансе. Јурио ме наставник из балетске, као да ме учи, иако прети опасност да се

са оволиким грудима и задњицом повредим. Ишла сам на приватне часове код њега негде до другог разреда гимназије, а онда сам схватила. Само је желео да ме води у кревет. И успео је. Схватила сам да нема шансе да наставим. Завршила сам средњу. Уписала Учитељски. Желела сам да будем учитељица. Да учим децу словима, математици. Да их учим да се чувају приватних часова балета, али, ето. Почео рат. Размишљали смо да бежимо негде на море да завршим школу, али сте ми побили фамилију. Децу никада нисам учила. Децу никада нисам имала. Децу сам желела... на сваки начин”.

Он ћути, одлази до стола, поново узима цигарету, нуди је, седа на кревет и гледа у њу.

“Да те питам... да си убила Генерала, да ли би се завршио рат?”

“Како бих ја то могла са знам? Можда би се завршио, а можда би се наставио. Можда би ми победили. А можда и ви. Можда би било и дупло више мртвих него овако. Можда би се звери тек

тада пробудиле. Ко то може знати? Што питаш? Да не жалиш можда што си ме спречио?”

“Мислим можда би тим животом који би узела спасила многе”.

“Можда. Али то сада није битно, зар не?”

“Па није. Урађено је”.

“Него, ја бих да идем. Имаш још неко питање?”

“Имам једно. Потпуно бесмислено. Где ти је нагласак? Ако си из неког села поред Фоче морала би га имати”.

“А, то. И мене је збуњивало када сам проговорила. Таква су правила службе. Говоримо као и онај чији сан посећујемо”.

“Имаш ли ти неко питање?”

“Имам. Где су ти деца?”

“Не знам. Немам их. Није да нисам желео али, догодило се тако... Оне са којима сам ја хтео да правим децу, нису желеле мене. Говориле су ми да сам гадан. Да су ми кржаве руке, да их плашим када вичем ноћу, да сам застрашујућ када ћутим и избезумљено гледам кроз прозор, да ме не познају када скачем због сенке птице која ме прелети.

Говориле су да неће децу са ходајућим лешом. Говориле су да немам будућност. Говориле су да неће будућност са неким чија је судбина метак у слепоочници или канап на грани. Говориле су ми свашта. Веруј, у праву су. Али сам се ипак надао. Оне које су желеле децу са мнош, биле су више нека разонода. Некако нисам себе видео са разонодом која би после постајала обавеза. Једноставно сам остајао сам. И навикао сам се на удобност таквог живота”.

Док то прича, стоји окренут ка прозору који постаје све светлији и светлији. Свиће. Док то прича, она у неколико пируета и кобајаги балетских скокова напушта собу.

VI

“Балерина” сва у белом, улази у белу собу. Марија и Судија је гледају. Он је онако, мушки одмерава. Она замишљено седа за бели сто.

“Јеси ли га лагала?”

“Шта? Овде се не лаже, све што кажемо је истина. Преузимамо улоге. Улоге које би требало да види у кошмарима. Можда ја заиста не личим на ону девојку коју је убио, али све што је тамо изговорено је истина”.

“Нов си овде. Што се пре помириш са нашом улогом и оним што радимо то ће ти пре оваква глупава питања изветрити из главе. Мораш да разумеш да ми овде ништа не одлучујемо. Наша је улога да подсећамо. Данас си убијени, сутра си нежни љубавник, а дан касније судија који осуђује сопствену родбину на смрт. Нема правила. Теби нико не даје улогу коју мораш да научиш, нико ти не говори како да се понашаш. Када се спустиш у његове снове, тог тренутка си неко други. Као и док

си жив. Нико не може да ти каже како да се понашаш следећег тренутка, или шта да кажеш. Непредвидивост остаје и овде. Само, ниси више доле”, умеша се Марија.

“Али, ја сам био судија. Мислим, био сам судија, доле. Он је био будан, судија. Није био имагинарни лик. Сви смо били сведоци присуства оних других, а и нисмо били само нас двојица присутни...”

“То је улога. Када си ушао у ту судницу, ниси био у свом телу. Судија је имао своју свест и савест. Ти си био присутан. То што си ти постављао питања и реаговао, не мора да значи да и судија, у чијем си уму био, није то исто тако доживљавао као и ти”.

“Ваљда ћу се навићи...”

“Не навикавај се, препусти се... тако нам следује... навикли се или не. Ако се бунимо, само нас замене... И не, немој да питаш где иду они који су замењени. Претпостављам, у оно што се зове смрт. У празно”.

“Добро, него нешто ме копка... Оно на крају... био сам жив тада, пратио политику... ајд”, као и сви... знао сам ко је Генерал... Питам се да ли би се

завршио рат да је убила генерала? Уопште, да ли ми можемо знати шта би било?”

“Рекла сам му доле истину. Како бих ја то могла знати. Ваљда неко управља свим тим... иако, некада ми се чини да су они, или он, само посматрачи. Коцкице се котрљају, а они гледају. Ко зна шта би било да је убила генерала. Можда би потрајало још месец – два, а онда се завршило, а можда би се наставило. Жестоко, још жешће”.

“Ја сам најдуже овде и нагледала сам се неких ратова, ратника, кошмара... шта ја знам... то нема шансе да би се завршило, бар не брзо, или макар са мање жртава. Знате, то сам схватила овде. Доле, док смо живи, крећемо се међу људима који у свакој ситуацији виде прилику... и у свакој несрећи зарађују новац. И онда једно име, или два, не мењају на ствари. Битна је зарада. Рат и убијање су велики бизнис”.

“Све време сам, за живота, размишљао да ли је истинита она прича о лептиру на Суматри... мали догађаји изазивају велике промене.. Истина, сањао сам да ћу ја бити тај херој који ће зауставити рат”.

“Буди искрен, сањао си да убијеш Генерала, али оног са друге стране, зар не? И само да ти кажем, да је оно о лептиру на Суматри тачно... само не важи за људе... људи су специфични... они све раде на своју штету. И у малим, и у великим догађајима”.

“Људи су стока. Знам из искуства.. била сам жена. А жена је човек... Него, шта је то са Суматром? Некада сам желела да одем тамо...”

“Мала, то је легенда која је званично, научно, веома тешка за проверити. Прича каже, да уколико неко или нешто нагло промени идеалну равнотежу међу лептирима на обали Суматре, да ће они у паници побећи. Ваздушни таласи који настану махањем крила најуплашенијег, путују кроз простор и јачају. На другом крају планете, од тих ваздушних таласића настане торнадо који направи хаос... Или тако некако...”

“То не важи за људе, веруј ми. Људи су спремни да поремете равнотежу и у тренутку, на истом простору направе олују која збрише све, и њихове животе. Са друге стране, када год им се појави

прилика да из хаоса пређу у равнотежу, једноставно ће је игнорисати. Равнотежа није у људској природи. Него, шта ћемо са нашим човеком?”

“Можемо да наставимо да га мучимо док не пукне... и придружи нам се, а можемо да видимо и где је и шта ће даље... Не знамо ми задатак до самог краја. А овај већ делује онако... без везе. Као да нема од њега ништа”.

VII

Човек устаје из кревета. Пали лампу на столу, отпија гутљај из шоље. Пали цигарету и одлази до прозора. Напољу је мрак. Чује ветар, удаљени лавез. Чује тутњаву удаљених топова, крике. Тресе главом, да отера звучни кошмар. Успева. Ни ветар се више не чује. Тишина. Звук упаљача иза леђа. Окреће се. У фотељи на другом крају собе седи човек у својим педесетим. Униформа, маскирна. На глави беретка. Пуши, и гледа га.

“Тешко је избацити тај звук? Знам, и мене је гањао. На крају ме је стигао”, каже човек.

“Како си ушао? Ко те је послао?”

“Дошао сам сам. Не мораш да се плашиш. Врата су и даље закључана. Само сам се појавио, ако те то интересује”.

“Не разумем”.

“Види, кошмари су звучни, слике некада, углавном страх и евоцирана емоција. Дешава се да не можеш да спаваш, али најгоре је када почне да се

повнавља и у будном стању, када не знаш на којој страни свести си. Тада тражиш излаз у стимулативним средствима, таблетама, дрогама, алкохолу... Или једноставно наставиш да радиш оно шта ти је и изазвало трауму. Почнеш да живиш кошмар. Тако кажу. Где бих ја то знао? Ја сам глупи пешадицац. Ово сам купио на терапији. Губљење времена, ако мене питаш...”

“Да ли треба да те поздравим војнички? Мислим, мора да постоји неки разлог због чега си овде. Опет ти треба помоћ?”

Човек у униформи устаје и строго загледа саговорника, са рукама на леђима.

“Ма јок, дошао сам мало да те зајебавам. Може ми се. Када си мртав не можеш много ствари. У ствари, не можеш ништа. Само мрак и тишина, а онда се нађеш на оваквом месту и одмах ти је јасно шта треба да радиш. Тебе сам дошао да зајебавам као твој кошмар. Можда би се ти после те цигарете и

вратио у кревет, али ја ти нећу дати. Могу макар толико да пружим човеку који ме је убио”.

“Али, ја те нисам убио. Јесам пуцао у тебе, али убио те нисам. Ранио да... и то не баш фатално... ”

“Хајде сад, немој да се правиш. Знаш и сам шта си урадио. Знаш шта је тај метак урадио и пре него ме је погодио”.

“Не, ја сам тада спасио неке животе... Него, стварно си мртав?”

“Аха”, рече човек у униформи и извади пиштољ из футроле, прислони га на слепоочницу и викну “БУУУУУМ!! И све сам тако завршио. А и било је већ бесмислено... нисам имао шта да чекам”.

“И сада, као, ја сам то урадио. Ти си сам повукао ороз. Какве везе имам ја са тим? То што се још нисам убио? Ма, мани ме се. Мислим да је време да идеш. Као официр си био давеж, и сада си дошао да ме давиш...”

“А не, не да давим... Него ниси чуо шта је било после...”

“Није ме ни онда интересовало...”

“Па требало је да те интересује... мора да си стварно убеђен да си онда код Глођана учинио добро дело... Ниси”.

“Пази, бар сам те спречио да силујеш и побијеш оне жене и децу...”

“Јеси, али не знам да ли знаш да је једна од тих жена постала снајпериста на југу Србије. Једна од оних које никада ниси ухватио. Причала је да си јој ти идол, и да је почаствована што је ниси ухватио. Јебига, када се повукла постала је пандурка на Косову... страдала је у колима. Закуцала се у неку бандеру. Пијана и дрогирана, кажу”.

“И? Какве то везе има са мном?”

“Ама баш никакве... само ти говорим шта је урадио онај твој метак испаљен у мене”.

“Ајде, бре, човече, знамо се од Вуковара. Шта си био, заставник? Не! Старији водник. У оном хаосу тамо, некако си постао поручник, и то си остао до Косова. Тамо си постао капетан. Јако мудро. Командир “Специјалне јединице Војне полиције”. Пешадинац, старији водник који се бавио

магацином у касарни у Новом Саду. Ложио си се на та србовања...”

“Јесам. И још се ложим. Ничега не би било, само да смо на време побили сва говна која су скривила све ово”.

“Све усташе, све балије и све Шиптаре? Много убијања. И стварно жалиш за тим? Ти си луд. Можда и није штета што си (принесе прст слепоочници и викне) БУУУУМ”.

“Смеј се ти томе, али да смо, рецимо, сравнили тај Вуковар за два дана, нико се не би усудио да се побуни више. Не би било ни Босне, ни Косова, и све би било у реду. Имали би Велику Србију...”

“Не разумем ликове попут тебе. Пази, није да смо Вуковар сравнили за два дана, сравнили смо га за два месеца. СРАВНИЛИ. А теби је број дана за тај ужас битан. И шта се догодило? Видели људи какви смо идиоти, и одлучили да главом без обзира побегну, а ми, да не кваримо новостечену репутацију, наставили са идиотским понашањем”.

“И други су се понашали идиотски...”

“Верујем да је то реакција на нас. Мислим, када смо наступили тако како смо наступили, било је логично да ће монструми на свим странама једва дочекати својих пет минута. А страдали толики људи...”

“Па види, мислим да ти немаш никаква права да се буниш. Од почетка си ту... и убијао си до 2006. Петнаест година убијања... Ти си као бољи... Шта је тебе палило?”

“Ништа. Гледао сам да преживим”.

“И тако петнаест година? Ауууу! А неко те као терао? Јок бре, ти си хтео то да радиш. Палила те моћ. Седиш негде и са 500 метара у потаји испалиш метак, и ти си за тај дан урадио шта си планирао... Убио, просуо неке мозак, побегао и постао херој. Да, и преживео си. А обичан убица си. Можда гаднији од већине коју сам упознао”.

“Нисам пљачкао, клао, силовао, палио. Преживео сам. Радио сам посао за који сам био плаћен. Нисам бољи од тебе, али сам пред собом чистији”.

“Да ли си? И шта имаш од тога? Спаваш мирно. Имаш жену, децу, породицу, пријатеље, куче,

маче... који те воле? Не, ти си побегао од свега у ову селендру. У пензију...”

“Бар нисам побегао као ти. Вероватно си сигуран да си урадио сјајну ствар. Разнео си себи мозак, и то је то, нема брига. Жртве си оставио да се носе са тим...”

“Па није баш тако. Ја сам обезбедио породицу. Имају све што им треба. Ђерка је завршила добре школе, отишла напоље, удала се, родила ми унучиће, син јесте постао педер, али, бар је добар у служби. Има неко дете, оженио се другарицом из разреда која му га је родила. Сада живе добро. Материјално обезбеђени. Не знају шта је отац морао да ради да би они били безбедни...”

“Немају оца”.

“Не би га имали ни онако. Када си ме погодио, демолирао си ми колена. Ногу су сачували, али више није радила. Ходао сам на штакама. Прво нисам требао војсци, па после ни жени. Децу нисам ни интересовао. Студирали... живели своје животе. Војска ме слала на неке терапије... Е, када би знао какве сам будалаштине тамо слушао... сместили ме

у Самачки хотел... са гомилом олупина као што сам ја. Признајем дали су ми велику пензију. Попио сам је. И када сам схватио да немам куд даље... Обукао сам свечану униформу, узео баш овај пиштољ, и опалио... Лепо ме је жена сахранила. Војска је чак дала и свечани вод, а поп ме је опевао иако, као, не сахрањују самоубице... будалаштина... нема тог попа који ће да одоли парама”.

“Од Вуковара се знамо. Ти немаш појма колико си ми се гадио за тих осам година, колико смо се дружили. Крао си ко ненормалан. Нисам веровао када си спалио оно село у Босни. Али ту си већ отрсио са мозгом потпуно. Када сам се вратио и видео шта сте направили, хтео сам да вас побијем. И нисам. Био сам бесан, али сам био и кукавица. Плашио сам се да ће мене неко да убије после”.

“Али код Глођана се ниси плашио. Таман смо очистили село од терориста...”

“И мушкараца старијих од шеснаест година, и пара...”

“Зависи како гледаш на ствари. За мене су били терористи, и хтео сам момцима да дам мало

слободно, да попију нешто, да кресну понешто... месецима смо били у шуми, одвојени од породица...”

“Хтео си да да силујеш оне жене и девојке тамо, олошу. Требало је да гађам мало више. И онако су сви рекли да не знају одакле је метак дошао. Пуцао сам. Без припреме. Слушао сам те како сереш... било ми је свега доста. И ти си рекао да не знаш одакле је метак дошао. Ни теби није било свеједно. Знаш да би се у истрази поменуо онај тамиф што ти га је другар одвезао за Црну Гору”.

“Јебига, могли смо да се посвађамо као људи, а не да пуцаш... него, како си ти постао снајпериста?”

“Случајно. Када смо ишли за Вуковар, задужио сам снајперску пушку... и остао са њом петнаест година. Тек тако. Када смо кретали, нисмо знали где, раздуживали смо оружје и задуживали ново, конзервирано, и мени западе снајпер... Прво ми било чудно, а онда се навикао.. тада сам и први пут ишао сам на задатак... Не могу да кажем да ми није падало на памет да инсценирам своју смрт, и да се са задатка не вратим... ко би ме тражио. Али, ја сам

био таква будала, нисам знао како бих средио папире после... ни шта бих радио...”

“Чекај, бре, ти си гори од мене... Ти си остао у војсци на уговор, и убијао због тога што ниси знао шта ћеш да радиш. Колико си ти тек болестан... ниси знао шта да радиш, па си десет година ишао и убијао... Боже...”

“Јебига, дешава се... Сјебала ме прва три дана у Вуковару... не знам ни сам како сам преживео и ту се сломило... једноставно постало ми равно... и надао сам се да неће да боли... Туп и глуп... усамљеник... седео увек одвојено, читао... Гледао вас, Јуначине које јуришате некада на непријатеља, некада на незаштићене, и таложио у себи... Да сам имао дара за писање, ни не знаш какве књиге бих писао... Можда сам болесник, али сам идеал нормалности у односу на све вас...”

“Ма дај! Сећам се како сте сви дошли... усрани голубови... нисте знали ни како да се сакријете... када је припуцало, ви сте стајали на ливади и бленули... једва смо вас потерали у заклон... мислим да сте првог дана баш онако, гадно,

изгинули... али они што су остали, знали су како да се сакрију... неки су постали звери... тебе сам приметио касније... када си се вратио са оном пушком из њиве...”

“Та пушка ми је била доказ првог... мислио сам и последњег... после пола сата сам отишао и по другог... после нисам бројао... неки заставник, пардон поручник, касније капетан, је врло пажљиво бележио сваки погодак...”

“Сада сам ти ја крив што си постао убица. То лажеш, свидело ти се... осетио си моћ. Знам ја, цео живот сам радио са војском, знам када неко ради посао са задовољством, а после симулира депресију и несналажљивост”.

“Е, хајде да се изражавамо макар правилно, ако већ морамо да разговарамо. Прво, то није био посао. То је било убијање. Задовољства није било. Са сваким метком се надаш да је последњи... када сам одлучио да одем у пензију лакнуло ми је...”

“Стварно, зашто си отишао у пензију? Могоао си сигурно још десетак година да будеш инструктор...

била би ти већа пензија, вероватно би ти дали и неки орден... ”

“Видим, још ниси отишао даље од подофицирске школе. Пензија, ордење... Да ми не би дали белог коња на паради када ослободимо... нешто?”

“Пази, петнаест година радиш у војсци, и сада као мрзиш војску. Добро, није баш најпријатније спавати у касарни, али ти си после Прешева спавао код куће, а у касарну ишао на посао”.

“Да, није ништа боље, а слике не можеш избацити из главе... постане бесмислено пуцати у мете. Несвесно чекаш било какав покрет па да пуцаш... на задњем гађању сам испалио само један метак... ”

“Због тога си отишао?”

“И због тога... Догодило се нешто ван касарне, па сам схватио да је доста... Враћао сам се из касарне кући, и на улици сам направио инцидент, замало да убијем човека. Неки такси шљам је прошао на црвено, и умало да згази човека са дететом. Уместо да настави даље, он је стао и изашао из кола, и почео да виче за човеком. Вређао је, урлао. Човек,

очито довољно престрављен, спустио главу и нешто објашњава детету које слуша пажљиво. Таксиста урла. Гледао сам све... Стојим тако на прелазу и гледам оног бика који урла... и одједном извадим пиштољ из торбе и уперим у њега без речи... опалим два метка, пробушим му гуме, прођем поред њега и кажем му да ће сада да касни још мало, и да ће следећи пут сигурно гледати у семафор... ”

“Полиција?”

“Нисам ни видео... није их било ту”.

“Претерао си...”

“Да... када сам размислио, мислим да је добро што се укочио када сам извадио пиштољ... да се померио, вероватно бих пуцао у главу... схватио сам, не вадиш оружје без потребе. Пуцаш... ја пуцам да убијем, и то је то... сутрадан сам поднео захтев за пензију...”

“И они те пустили?”

“Да. Нису постављали никаква питања... за недељу дана ми одговорили”.

“И тада си дошао овде?”

“Мир, тишина, село... ”

“Мислим да је време... ”

“Чекај, ти ме нешто ложиш. То овако изгледа. Ти ме, оно, као у филму, водиш у смрт?”

“Не, време је да идем... треба мало и да спаваш... а и свиће... не брине, нема никога ко те води у мрак”.

“Треба ли да се окренем, или тако нешто?”

“Не, само ћу једноставно изаћи. Ајд, пријатно”.

Човек посматра униформисаног како излази из просторије, само се његови кораци и шкрипање чизама чују све гласније.

Прелазе у звук марша, мешају се са неразумљивим командама, експлозијама.

Седа на кревет, ставља главу међу шаке. Леже на кревет, згрчен, у фетусном положају. Бука постаје неиздржива.

VIII

Судија се враћа у просторију у којој га Мала и Марија чекају.

“Разбеснео си га”.

“После Мале је лепо могао да пуца себи у главу, и ми би са њим завршили. Ја сам га наљутио. Причао сам му неке глупости, а и он мени”.

“Мислим да смо га погрешно проценили. Вероватно негде у њему има остатака човека. Таман толико да жели да настави да живи. Бар још неко време”.

Мала гледа неке папире и мрмља себи у браду.

“Кажите гласно. Нема тајни”.

“Са овог списка му може доћи било ко и изгледа да ће се сетити детаља, али ће само бити неиспаван када сване. Шта му ми ту можемо?”

“Ништа, оно што нам је задатак. Да одлазимо и причамо са њим. На жалост, одлука није на нама.

Одлучују они, или он. Да ли директно, или ће га само гурнути, то ће се видети”.

“Не знам. Замршен лик”.

“Мислим да је ђабе да се ја сада спуштам, као она баба чијег је унука напалио да се прикључи специјалцима, па је после полудео од убијања и дроге, и постао кримос који је диловао хероин. Баба га је убила. Кретен је бабу оставио у избегличком кампу, а он живео у дворцу у елитном делу града, или Судија да буде онај политичар “са његове стране” који је упорно хтео мир, па га је убио због тога што су му рекли да је издајник, или Мала да оде поново као жена оног несрећног певача кога је убио када је пробао да изађе из Сарајева на концерт у Тузли. Тужна жена је требало да за њим оде у Тузлу, па после за Загреб. Или да се спустимо као било ко са гробља у Сарајеву, Тузли, Вуковару, Призрену, или као неко из необележених гробова са ливада.. бојим се да ништа не постижемо тиме. Време је за крај”.

IX

Буди се... али није лежао... унезверено устаје са столице... разгледа велику белу просторију у којој се налази. Белина је невероватна. Погледа белу столицу на којој је седео, и бели сто на који је био наслоњен. Као у неком махнитом плесу кружи по белини пода.. као зид са испустом, на крају просторије се издиже сто... иако бела, види и врата иза испуста. Покушава да се ухвати за ивицу, и дигне... нема шансе. Наставља да се креће кроз просторију... као да игра неки примитиван, ловачки плес... бубњање срца постаје једини звук... разлеће се по просторији... од звука не може побећи... а онда, тишина. Заједно са тишином, чује се звук отварања врата.. окреће се ка испусту где су биле столице. Марија, Мала и Судија улазе.

Гледају га у тишини, а онда седејау. Гледају га са висине.

“Седите”, проговори судија, показујући руком ка столу и столици одакле је Илија управо устао...

Сво троје као по команди климну главама.
Седа... Радознало их загледа... као да их препознаје... али опет, као да их први пут види... крене да каже нешто, а онда ућути...

“Знаш због чега си овде?” пита Марија која седи у средини.

“Нисам сигуран. Ово је као... оно... крај?”

“Ми тек почињемо. На какав крај мислиш?”

“Па оно... као, овај сан ме води даље... више се не будим... нека комшиница ће наћи моје тело за три дана, и такве ствари...”

“Ми смо овде тек почели... не знам о каквом крају говориш? То, да ли ћеш се, и када, пробудити је потпуно твоја ствар. Вероватно причаш о крају земаљског живота? То не иде са најавом... било би глупо”.

Мала, преко папира, некаквог досијеа, даје Марији руком знак да престане да говори.

“Можемо да ћаскамо до јутра о крају земаљског живота, али, овде смо због друге ствари... ево, рецимо, мене интересује почетак. Како сте ви дошли до нас?”

“Како, како? Знате и сами, легао сам да спавам, и схватио да сам у овој соби”.

Мала се накашље да би прекинула монолог у настајању.

“Нисам то питала. Разлог због којег сте овде међу нама. Разлог због којег се неко интересује за Вас. Урадили сте нешто велико, нешто значајно? Лоше или добро. Нама је то исто. Значај Ваших дела је оно што нас интересује”.

“Не знам. Мене када људи позову, ја обично очекујем да ми кажу због чега су то урадили. Некако до сада нисам имао обичај да упадам непозван...”

“Еј, бре, доста уопштене приче. И ти, Мала, и Илија... Ти си овде дошао сам.. и ми очекујемо да нам кажеш због чега. Као што си сам призивао кошмаре, као што си патио од несанице, као што си хтео на сред улице да убијеш човека... ти си све то сам, и немој сада да ми глумиш поштоваоца бонтона...”

“Добро доста је, седите Судија...”, мирно каже Марија и окрене се ка Илији.

”Илија, јасно вам је да се овде сами дошли али, да не би почели са забуном, почећемо од ваших кошмара. Зашто имате кошмаре?”

Илија седи у столицу, још увек напет после судијиног повишеног тона. Пусту главу на своје груди, и почне да се опушта...

“Свашта сам видео и доживео у животу. На већину ствари нисам могао да утичем... Никако... само да их упијам и таложим у себи... вероватно су у једном

тренутку почеле да преливају... и избијају напоље... или унутра... како је коме драго”.

“А да ли си те ствари могао да избегнеш?”

“Мислим да нисам. Искрено нисам никада размишљао о томе. Једноставно, све је почело да се дешава око мене брзо... из једног живота сам ускочио у други, и једноставно сам наставио по инерцији”.

“Из каквог живота си искочио?” Судија већ сада смирено и са привидом пажње почиње да слуша причу.

“Био сам обичан дечко који је завршио средњу школу, јурио девојчице по клубовима и свиркама, био сам безбрижан”.

“Родитељи?”

“Обична прича, пристојан свет. Васпитали нас као нормалне, уз неке моралне норме које су ми се чиниле прихватљивим. Био сам прилично заштићен од било каквих проблема “реалног живота” које су имали, ако су имали... све у свему, био сам просечан пубертетлија”.

“А то јурење девојчица које помињеш, како ти је то ишло?”, пита Мала, која одмах поцрвени због строгих погледа Судије и Марије.

“Онако, као и свима. Нисам ја био неки фрајер. Нити сам био нападан... Шта сам тражио, то сам и добио... и љубавне патње и љубавне успехе, и хвалисање и стид... као и сваки пубертетлија...”

“Да мало скинемо разнежене осмехе са лица. Шта се онда догодило?”

“Отишао сам у војску. Тада је то било обавезно после средње школе...”

“И?”

“Па, почео је рат. Гадан и прљав... почели смо да се убијамо међусобно. Другари који су спавали у креветима поред мене, само су почели да нестају... Неки су бежали, неке је војска саме отпуштала...”

“А ти?”

“Ја сам био збуњен, много. И радио сам оно што су ми људи са чиновима говорили. Чистио WC, чувао стражу, пребројавао кутије са муницијом, попуњавао неке формуларе, чистио пушку, и... тако...”

“И то је разлог за кошмаре?”

“Не. Једне ноћи су нас дигли и стрпали у камионе. Избацили су нас у сред ноћи у некој њиви, рекли да идемо у село које се видело у даљини... да, и узели су нам наше оружје и поделили друго... не знам зашто, али мени је запала снајперска пушка. Мислим, виђао сам је на обуци, али је никада нисам нешто пажљиво загледао... носим наочаре.. тако да баш и нисам неки снајпериста”.

“И шта се онда десило?”

“Е, ту су ми сећања непрецизна... кренули смо ка селу и сећам се само пуцњаве, експлозија, губитка ваздуха, крви, неких тела свуда око мене.. лудило... од нас двадесет пет у селу остало нас је, када се све утишало, свега дванаест... живих. И неке бабе и деде које су ту живеле...”

“Тада си убио? Први пут?”

“Не знам... вероватно и други, и трећи, и ко зна који... много је тела остало у тишини... а то и није била баш тишина... у даљини је тутњало... ритмички... тутњало је... као громови, само чистијег звука... рекли су ми да су то топови”.

“Тада си још и могао да се вратиш претходном животу. Зашто ниси?”

“Уплашио сам се. Када је неки, ваљда официр, дошао, почео да урла на нас и да нас товари у камион за даље, једноставно сам пошао за њим... и отишао даље... још једно село, још мртвих, вероватно сам и ту некога убио, не знам, па неки град, па стална пуцњава, па тела на све стране... плашио сам се.. нисам мислио на живот пре тога. Нисам мислио на кућу, нисам мислио на родитеље, на девојчице...”

“Зашто?”

“Вероватно сам постао, или постајао нешто што сам сада”.

“Војник?”

“Само делом... убица... ваљда. Војник је човек који слуша команде, убија када мора, али је углавном уморан, гладан, жедан, и хоће кући... Ја нисам желео да идем кући. Тачније, нисам ни мислио на кућу... мислио сам на храну, на сан, воду, на чисте гаће, на туширање... не на кућу”.

“А кућа, да ли је мислила на тебе?”

“Вероватно. Они увек мисле на мене, и мисле да сам бољи него што јесам... да сам значајнији... ко зна, можда су мислили да сам неки генерал који на белом коњу стоји на врху брда, и командује јуришима војске и осваја свет. Боли ме уво... реално... шта год да су мислили, то није био, нити је мој проблем”.

“Како си се извукао из тога?”

“Веома једноставно. Нисам се извукао. Постао сам гори. Прво су ме послали у неку њиву да „неутралишем“ њиховог снајперисту, па су ме послали у неко село да урадим исто то, па у другу њиву, па у друго село, и тако дан за даном. Почело је да ми се свиђа да будем сâм. Почео сам да замишљам да је све нека компјутерска игрица, и да су они које сам разносио нацртани ликови. “Радио сам”. Сваког дана... и онда су ми понудили да останем по уговору да радим исте ствари... и ја пристао... Отишао сам од старог живота, од породице до некадашњих познаника и познаница.. ништа ме није интересовало... шетао сам сâм, сâм себи био одговоран, сâм себи уређивао живот”.

“Ако ти се свиђало, зашто сматраш да су се те ствари таложиле и сада те прогањају?”

“Не, нисте ме разумели... није се мени свиђало да пуцам. Мени се свиђало да будем сâм. Да лежим данима у некој рупи и чекам. Да шетам по шумама, да се вуцарам околo. Да не видим људе. Пуцао сам због тога што сам знао да ће на мене пуцати ако не будем бржи. И онда нема шетње... онда нема ничега...”

“Породица?”

“Виђали ме и чули повремено. Мислим да је и њима било важно само да знају да ли сам жив. Не да сам жив, него да ли. Можда су негде осећали да имам још само биолошку повезаност са њима”.

“И није ти било гадно што убијаш?”

“Не до краја. Хрватска, Босна, Херцеговина, Косово... Ишло је то некако. Одем, нема ме два, три дана, донесем им пушку неког снајперисте, или убијем неког официра, команданта, политичара... Без неке гриже савести... Па и они би мене рокнули, само да сам им дошао на нишан. Почело је да ми смета негде на Косову. Постао сам

нервозан... једва сам избегао неколико метака. Офицер који ме је запослио у восци је добио метак од мене када је хтео да силује неке жене, одлепио сам... тада сам схватио да није битно шта ја мислим, већ је битно оно што је у мени наталожено..."

"Не разумем".

"Ја сам мислио једно, а моја подсвест друго и... чаша се препунила... и јебига.. све је отишло до ђавола. Срећа, те смо престали да ратујемо... дошао сам у касарну из које сам и први пут отишао у рат и... почео да обучавам будуће снајперисте... Клинци... надам се да никада неће морати да пуцају у човека... Иако... чуо сам да је један постао кримос, и да је пуцао у неке "момке" и одлепио после... навукао се на дрогу која га је и убила..."

"Пусти сада то... Зашто имаш кошмаре?"

"Па рекао сам... ваљда су слике почеле да се преливају и излазе из мене..."

"Али нису сметале, чак нису изазивале пажњу... колико? Седам, осам година... Немогуће је да је

почело тек када си се смирио, и када си пуцао само у мете. “

“Биле су те слике све време ту. Прво као звучне слике. Тутњава топова. Експлозије удаљене и пуцњава у близини. Болела ме је глава од тога. Због тога ми је ваљда било и океј да идем околу сâм. Само сам званично имао јединицу. Слали су ме где сам био потребан... ”

“Разумем. То је оно што те је окруживало, али ипак... Од буке пуцњаве си бежао у шуму где си пуцао у људе... ”

“У све то сам ушао из страха и неке бесмислене пристојности. Можда сам глуп, али научио сам – ауторитет нареди, ти радиш... и тако је почело... После је све инерција... ако мислите да ми се нешто ту свиђало, варате се. Све је била инерција... Лењост. Нисам ни могао, ни желео да размишљам о томе шта радим. Само сам се препустио... рекоше ми неки да то одлично радим”.

“Шта? Препушташ се?”

“Не. Казали су ми да одлично пуцам... и погађам”.

“Одлично убијаш?”

Илија се замисли. Као да му је одједном столица у којој седи тесна и неудобна. Почиње да гледа лица људи који седе испред њега. Па у своје ноге. Па у под. Разрогачи очи и промрмља нешто.

Мала се нагне преко стола и погледа га.

“Нисмо те чули. Да ли би могао да поновиш? Јасније и гласније. О теби се ради. Нас можеш схватити као огледало. Као да сам себи постављаш питања, и на њих одговараш. Одговори себи. Кажу шта си имао, гласно и јасно, гледајући себе у очи”.

Илија опет гледа у своје ципеле. Стегнутих зуба погледа у троје људи испред себе. Бесан.

“Да, убијао сам. Рекли су ми да сам добар у томе. Да, многе сам оставио без будућности. Да, не поносим се тиме. Да, нема дана да не мислим на та бескрајна лица и сенке које сам упознао кроз снајпер. Да, изгубио сам своје ја. Нисам се

супротставио томе. Нисам никада пробао да побегнем, да одем. Престао сам тек када су ме избацили. Да, као многа од лица која сам видео једном, кроз нишан, немам будућност. Нисам мислио о томе да сам сваким повлачењем ороза убијао део себе. Да... То вам треба... Да, никада пред огледалом нисам рекао себи да сам убица. Да..."

Последња реченица се изгубила у јецају и плачу. Илија је савио главу, ставио лице међу дланове и плакао, ридао. Троје испитивача се мирно окренуше једно ка другом, и почеше да се договарају у пола гласа. Када је изгледало да су се сво троје сагласили, Судија устаје од стола и појављује се поред Илије. На рамену му је пушка, у једној руци пиштољ, у другој руци бокал.

Просипа му воду из бокала на главу, и баца га на под пред њим. Бокал се разбија прично гласно. Илија диже главу и гледа судију, очима надувеним од плача.

“Требало је снаге за ово. Ја сада долазим да ти понудим пут. Опет немој да заборавиш, ово није суђење и све одлуке доносиш сам. Мала није издржала да ти то каже. Све време си се понашао као да си ухапшен и пружао си отпор. Никако да схватиш да смо ми онај “ти” који поставља права питања, и коме си дужан одговоре. Сада ти тај “ти” нуди пут даље. “

“Где ћу сада?”, одговара плачним гласом.

“Пред тобом су два пута. Ти бираш. Донео сам ти оба. Ова пушка, твоја пушка је један пут. Остани такав какав си до сада био. Седи у својој соби. Чекај духове сваке ноћи. Буди се неиспаван. Успављуј се топовима, маршевима, наредбама... крицима... бежи од људи, бежи од себе... а овај други...”

Одмерава пиштољ у руци као да му мери тежину.

“...Овај, други пут, је лакши. Све је једноставно. Пробудиш се... узмеш пиштољ, прислониш га на

слепопочницу и повучеш ороз... И то је то... Нема више. Ничега... иако, да ти одам тајну... неки упућенији кажу да слепочница није најбоље место. Можда је боље да ставиш цев у уста и мало је помериш на горе, да метак прође кроз теме... али то су већ техникалије. Знаш ваљда где ти је најбоље”.

Илија устаје са столице, скаче поред Судије... Уноси му се у лице као да ће да га удари. Израз лица му се полако мења. Као да се смеши... Сам себи на тренутак изгледа јадно... уплаканог лица, надувених очију, мокар... отима судији пушку из руке. Загледа је.

“Није моја. Личи, али, није моја”. Репетира је, а онда почиње да нишани. Прво у Судију, полако помера пушку ка Малој, а онда на крају ка Марији... Смеје се гласно... Баца пушку на под...

“Не иде. Вама је ово досадно... ни страха, ни очекивања... само будала која нишани пушком”.

Отима пиштољ из руке судији... Гледа га, проверава, пун је... исти је као онај који му стоји у фиоци са гађама. Приноси га челу...

“Кажеш овако”, ставља га у уста и мрмља “или овако”.

Судија са изразом досаде на лицу слегне раменима “Свеједно је. Како ти мислиш да је најбоље”.

“И све је готово?”

“Тако некако”, проговара Мала, не без тона разочарења у гласу...

Илија почиње да се смеје гласно, и креће ка вратима... хвата се за кваку. Окреће се, баца пиштољ ка Судији. “Пази, пун је”.

X

Буди се. Јастук је мокар. Мало вода, мало слине.
Чује се петао... негде напољу... Устаје из кревета...
пали цигарету... погледа се у огледало... пухне...
Одлази до телефона...

“Здраво мама. Како си?...“

XI

Шта је било после? Са Илијом знамо шта је било. Позвао је маму. А са суђењем? Ипак је суд у питању, увек се све заврши на крају. Канцеларија, као класична парнична судница, исти ентеријер, иста прљавштина, исти смрад. Само је мало мања. Тужилац и адвокат седе и гледају своје папире. Не разговарају.

Улази судија који је почео процес.

“Тужиоче, мислим да треба да одбацимо сведочење од прошле недеље...”

“Мало је незгодно...”

“Јавила се војска... тражили су да уклонимо његово сведочење... Не одговара им да то постоји негде записано... Не бих баш некога на души да носим...”

Адвокат гледа у судију и тужиоца.

“Господо, клијент ме је обавестио да хоће да призна кривицу... не би да излази у судницу поново... имам овде спремне папире...”

“У реду. Договорите се ја ћу да одредим казну... шест месеци, доста?”

Тужилац климну главом...

“Ма нека буде година и по, условно”.

Адвокат пружи руку тужиоцу...

“Договор кућу гради... Него, шта ће бити са сведоком, убицом?”

“Ко зна.. то ће војска да регулише... ваљда... али знате како то иде са убицама... умру мирни, и у старости... насмејани... нема ту никаквих богова и њихове правде... Најгори најбоље живе”.

Сусрет са Окуцавом

Још један уобичајени дан на послу. Негде се кроз ноћ чују пуцњи. Као рафали. Кроз мокру улицу вучем се ка јазбини. Са довољно алкохола да не бих смео да возим, али опет недовољно да бих могао само да легнем и прекинем филм.

Још један дан у канцеларији. Блато на врху ципеле. Пребројавање. Бројање рупа од метака, мртвих, рањених, престрављених. Пописивање топонима. Освојених или ослобођених. Разлику чини да ли су то учинили „њихови“ или „наши“. И ко су „њихови“ и „наши“? Блато је на врху обе ципеле. Довољно је алкохола да бих могао да се вадим да се не сећам да сам отишао у кревет са колегиницом али ипак премало да бих могао да прекинем филм.

Још један дан у блату, иако је лето. Блато на мојим ципелама.

Још један дан документовања људске беде, глупости и беса. И још један дан са ципелама у блату. Довољно алкохола да не реагујем на његово удварање и држање моје руке али премало да прекинем филм.

Још један дан далеко од куће. “На терену”, кажу. Окружен сам причама које слушам и причама које причам. И блатом на ципелама. Довољно је алкохола да избегнем тај позив али, ипак, премало за прекид филма.

Још један дан када не знам да ли сам себе величам или сам свестан колико сам мали и безначајан. Док се вучем слушам рафале у ноћи. Пијани славе. А у себи имам довољно алкохола да изујем ципеле на којима је блато али нема довољно за прекид филма.

Још један дан када сам из јазбине изашао са перспективом да се у њу вратим. Још један дан када као нешто радим, а лутам. И никоме то не смем да признам.

Довољно је алкохола у мени да у чарапама стојим сам на сред собе и плешем уз замишљену музику али недовољно за прекид филма.

Још један дан. Канцеларија на ледини, бројање и документовање свега што ћу када дођем кући сањати. Још један повратак у јазбину. Још један дан када схватам да се не могу вратити ни кући ни остати овде.

Још један вечерњи повратак. Још једно констатовање блата на ципели. Још једно ослушкивање рафала у ноћи. И одлука. Нећу чекати да алкохол прекине филм. Променићу перспективу. Узећу књигу коју је, ко зна када, неки студент заборавио у некадашњој студентској собици пре него је постала моја привремена јазбина.

Сусрет са Бонапартом. Занимљив први сусрет са Окуџавом. Човек вероватно никада није био овде али када год помислим на њега помислим и на ноћи када алкохола није било довољно за прекид филма.

Благоје

“Нема лошо, сине, нема лошо”. То је прво што је рекао када сам сео за сто. Донео сам скувану кафу. Сипао је ракију из пластичне флаше.

Прекрстио се и подигао чашу. “Да смо живи и здрави” “Да смо живи и здрави” , одговорих. Даље тишина. Седимо и гледамо се.

“Да ми помогнеш данас? Да пребацимо воће у шупу?”

“Хоћу. Нисам много вешт, али верујем да када ми кажеш шта да урадим, да то и могу. Ако треба носити, да носим, ако треба ломити, умем и то”...

“Нема ломљења, али да носиш... па то је потребно”.

Сипао нам је још по једну. Нисам се прекрстио, само сам је подигао рекао “да смо живи и здрави”.

Глад

1.

...За њу питаш?... Прво што ми падне на памет је да је волела *мале књиге*. Мислим, не мале по по обиму. Више, онако, мале. Оне које неће променити свет, оне које неће бити у обавезној лектури, или које се неће звати значајним, великим. Знаш, писци тих књига неће добити Нобела. А те књиге су fine. Добре, значајне али, једноставно... мале. Не верујем ни да су на листама најпродаванијих. Стоје тако у књижарама годинама и онда власник књижаре схвати да му треба простор и заврше или као стари папир или као гомила књига по цени пола пакле цигарета у обичној картонској кутији уз касу.

Међу тим “отписаним” књигама има заиста правих бисера. Ипак, оне остају мале. Знаш оно када случајно у полупознатом друштву препричаваш књигу а неко од присутних каже “хеј, па ја сам то

написао". Е такве књиге је волела. Није читала искључиво њих али... Волела их је.

Причала је лепо. Често се чинило да ритмом гласа, слагањем реченица, гестикулацијом изводи представу, филм. Умео сам да утонем у то. Помагале су јој мале књиге. Не, не, није их цитирала. Реченице из тих књига су саме налазиле место у њеним причама. Никада нису биле посебно истакнуте. Уткане у причу о, рецимо, дешавањима у градском превозу, у продавници. Никада ниси знао да ли се сећаш из књига или је то овај филм који тренутно замишљаш. Волела је те мале књиге. И деловала је сигурно. Када је говорила осећала се чврстина. Имала је став о свему. О говору председника, цени шаргарепе или врсти цигарета. Осећала се, али, није била таква. Била је до иритације света око себе несигурна. И стално је тражила потврду или савезника. Од мене, од оца од брата, мајке, сестре, најбоље другарице... Не никада није ишла даље и несигурност показивала пред непознатима. Пред њима је била чврста и

често увредљива, без икаквог основа. Тако је схватала чврстину.

Насамом, са блискимима, била је девојчица. Несигурна и уплашена. Девојчица која је тражила пажњу и потврду. Потврду сваког потеза, речи, сваке глупости коју је направила.

Написала је једном песму. Добру. Мислим, ја сам само једну видео. Ту је негде, могу да је потражим... ОК, неки други пут. Мрачна песма. Свашта се ту крило. Верујем да би неки психолог то добро растумачио. О песми никада није причала. О ономе што ју је натерало на песму, такође. Никада, никада. Бар не мени.

Имала је невероватну машту. Мало настрану, али, невероватну... свашта је замишљала и измишљала. Требало је то пратити. Јао теби ако не испадне како је замислила.

Никако се није уклапала у моје друштво. Отворено је показивала колико је иритирају и колико су јој досадни. Биће да је због тога ни они нису волели.... Била је упорна. *Као мазга* се каже. Многи то сматрају увредом. Ја комплиментом. Ако се ваља

попети на планину, она ће то и урадити. По сваку цену. Мислим, мазгу вукови могу да поједу на путу до врха, али она ће ипак стићи. Добро, лупам, али, она је баш тако била упорна. Веруј на реч. Чудо једно. Истина, није била упорна када је требало за некога нешто урадити али, за себе... Планине је померала. Без обзира на цену. И знаш шта је најбоље? Када уради то што је наумила, потпуно је изненађена ако је неко на њу љут или изнервиран. А таквих је било. У том свом послу је газила преко других само да оствари то што је наумила. Чудо.

Често је глумила. Не оно, позориште, филм, него у животу. И ниси био сигуран да ли је то она или неко други. Често је заиста и била неко други. После неког времена је провалиш. Не знаш да ли је глума или не али провалиш фазу. И прилагођаваш се или те нема. Бар док фаза не прође...

Волела је те мале књиге. Оне друге, опште прихваћене и позване је желела да раскринка. Лудило од упорности. Научну фантастику је читала уз уџбенике математике, физике, астрофизике, астрономије... Знаш да чита научну фантастику по

брду књига испред ње. Оне друге, „познате“ књиге читала је уз друге, искључиво уџбенике. Било је ту психологије, историје, географије, биологије... свачега. Због тога је волела мале књиге. Веровала је у уметнички израз оних који се нису обогатили од уметности. Онако како је све гледала, са висине, и то је посматрала на тај начин. Оно, као већина људи ни не примећује праву уметност него гледа шта је популарно. „Ја сам потврда да ово ваља. Сви греше што превиђају ове књиге“. Ако ти треба нешто за читање слободно узми нешто са њене полице. Деведесет одсто шансе је да то раније ниси читао. А има правих бисера.

Књиге нису тема. О њој хоћеш? Шта ми прво пада на памет? У праву си, нису књиге, иако је и то веома занимљиво. Да се не лажемо, прво ми на памет пада секс. Не неки посебан, одређени секс, са датумом. Секс као такав. И занимљив, и болестан, и забаван, и хистеричан и досадан, сталан...

2.

Једна од „оних“ београдских журки. Велики стан и већина људи која је присутна се не познаје међусобно. Музика је довољно гласна да се у целој улици зна да је журка. Власник стана и организатор непознат. Група од њих седам је ушла, узела неко пиће и посматрала свет око себе. Пиће, два, цигарете, неки џоинт који је стигао до њих. Ђускање у полумраку, шале. После неког времена они који су већ пар одвајају се по угловима, фотељама, зидовима и љубакају се. Они који нису пар или се питају “шта ћу ја овде” или причају, онако, да им прође време. Двоје, од оних седам који су заједно дошли, стоје са стране. Потпуно је без значаја, али, она је виша од њега. Причају. Он скупља храброст да стартује њену другарицу. Свиђа му се. Није да је нешто одлепио, уосталом, спада у оне који се питају шта ће ту, хоће да убије време. Сигуран је да ће бити одбијен. Одлази по пиће. У повратку, она му узима пиће из руку. Спушта на сто. Љуби га. „Стварно мислиш да ћу да те пустим да ми

стартујеш другарицу. Ево, ја ћу се жртвовати ако већ са неким мораш да се љубиш“. И љубили су се. До краја вечери. После је он њу отпратио до куће. Није хтео до стана. Љубио ју је у улазу и отишао.

Сутрадан, кад је са посла дошао кући, истуширао се, појео нешто, завалио се у фотељу са књигом и укљученим телевизором. Намера јасна. Чита док не заспи или док не почне суботњи фудбал. А ако фудбал почне, може и тада да заспи. Субота после подне. Код друге цигарете звони му телефон. Она је. Зове га да сврати до ње вечерас. Брат јој прави журку. Ако буде досадно могу да оду негде. ОК, пристаје и наставља да чита.

За причу није важно али, вреди поменути да се пробудио у тренутку када је коментатор рекао да је истекао деведесети минут и да је у току зауставно време. Четири према три, може бити да је утакмица била занимљива.

У тим годинама углавном су сви живели са родитељима. Дошао је у време када је заказана журка. Родитељи нису ту. По стану су се мували средњошколци, брат и друштво му. Упознао се са

неколицином и осећај “шта ја радим овде” се појавио. После неког времена, ни једно пиће касније, позвала га је у своју собу. Соба релативно велика, са два кревета и мрачна. Светло које је постојало било је преслабо за тај простор. “Пијеш црно, зар не?” На столу је стајала боца вина, две чаше, флаша воде, пиксла и две свеже скуване кафе. “Мислим да је досадно да седимо са клинцима”. Идеја је, ваљда, била да попију неко пиће и изађу. Она је деловала скоцкано за излазак. Сипала је вино, запалила цигарету, отпила гутљај кафе и почела необавезно ћаскање. После чаше или две, она устаје и навлачи један кревет на врата. “Немам кључ а врата не могу да се отворе од кревета” Почиње да га љуби мало дивље. “Да наставимо где смо стали”. Тада се сетио они су се синоћ љубакали али, откако је дошао, добио је само пољубац у образ. После мало љубљења и међусобног проверавања анатомских детаља у тишини су наставили да пију кафу. Тишина, ако се изузме музика из остатка стана. Седела је поред њега на кревету.

„Да ли ћемо ово вече да учинимо сврсисходним или ћемо и даље да губимо време?“ И онда га је повукла ка себи и направила ТАЈ покрет ногама. Мало касније је потражио своје панталоне и отишао до тоалета. Тишина у стану. Клинци су се разишли. Двоје је спавало у дневној соби. Када се вратио у собу, навукао је кревет на врата и скинуо се. Ушао је под покривач поново. И она је била будна.

Увелико је свануло када је улазио у свој стан. Имао је неколико масница и два нова фетиша у глави.

3.

Прсти на рукама... Било је лепо гледати их шта раде. И када пише и када куца и када откопчава дугме. Занимљиви покрети. Као да је шака непомична а да прсти као потпуно самостални органи раде. Не. Није то фетиш. То је било занимљиво. Понекад сам гледао сасвим пажљиво а некада, онако са стране примећивао плес прстију. Није играла нешто специјално сензуално да зинеш и кажеш ВАУ и замишљаш еротске позе. Плесала је енергично. Толико да је привлачило све око ње да заиграју. Уз музику која није била битна. И сви играју и скачу и сви се зноје. Као у трансу неког верског плеса племена из документарних филмова. После плеса са њом дахћеш сатима. Почињала је одједном. Ни не приметиш да је почела већ само осетиш нагон да кренеш. Исто тако је и престајала. Она већ седи са запаљеном цигаретомом, а ти још скачеш и осећаш се глупаво што ниси престао када и она...Плесала је невероватно.

Када мало боље размислим, никада није ни ходала нешто импресивно. Подсећало је на гегање. Као да је покушавала у равним ципелама да имитира ходање у ципелама са високом штиклом. Када је била у ципелама са високим потпетицама, што је било ретко – а и потпетице нису биле превише високе, друга прича. Потпуно узбуђење. Без обзира из ког угла је гледао, одлепљивао би. Одмах пожелиш да је водиш у кревет. И не пушташ док не паднеш од умора. А знала је каква ми је реакција. И намерно је тако обучена ходала ка мени и држала ме у кревету док не паднемо од умора. А глумила је девојчицу. Не претерано искусну у тим стварима. Замишљала је игрице. И играли смо се. И уживали и бивали натерани и болесни и бесни.

Не знам да ли сам рекао, али секс ми прво падне на памет када се она помене. И када боље размислим, болест. Као када го водиш љубав на плочицама у купатилу и сат два после врхунца лежиш на кревету у боловима. Све те боли и не можеш се померити. Урадили сте то, тонули у сласт, иако сте знали да опасно неће ваљати.

4.

Кафић је био препун. Музика гласна, људи који разговарају још гласнији. Седе за столом са још шесторо људи. Сви као нешто међусобно разговарају. Они ћуте. Гледају се преко пламена упаљача, гутљаја пића, руке конобара. Можда претерано, али изгледали су као да им је бескрајно забавно. А реч нису проговорили. Само су се поздравили на растанку. И то не нешто специјално. Како су се сви растајали и они су.

Породично окупљање. У стану су мање више сви блиски рођаци. Ћаскају. Чекају вечеру. Неко звони. Неко кога не очекују. Утисак је да никога више не очекују. Улази она. Са букетом цвећа. За најстарију женску особу, која је иначе и повод окупљања. Сви су прилично збуњени њеном појавом. Не непријатно збуњени. Љубазни су. Не познају жену па немају став о њој. Он је, као, познаје. Ето, ћутали су и гледали се цело вече. Делује довољно. Једно другом знају име. Вечера, смех, породичне приче...

Сви се осећају и понашају као да су „своји“. Нико ту није вишак и не отпада из приче. Забавно вече. Они који не живе у стану углавном се разилазе. Они који ту живе повлаче се у своје собе. Њих двоје седе за столом. Ћуте и гледају се. Одлазе у собу. Гледају се као да једно другом нешто обећавају. Седе у кревету. Гледају кроз прозор како свиће. Она гола, наслоњена на зид, раширених ногу. Он, го седи између њених ногу, лагано леђима наслоњен на њене груди. Пуше, проговарају по неку реченицу, о себи, о њима, упознају се. Пољуби је за растанак пред капијом њене куће. Гледа преко ограде док она не уђе у кућу, потом се okreће и одлази. У глави му је једна глупа мисао Како је знала где и када да дође и коме иде цвеће?

5.

Пре десет, петнаест година бих вероватно рекао да сам лудо заљубљен у њу. Из ове перспективе, рекао бих да сам био опседнут идеализованом представом изграђеном у глави. Није то прича о киселом грожђу. Једноставно, до мене су долазиле приче о њој. У почетку сам их игнорисао. Касније сам једноставно схватио да ствари стоје тако како стоје и да могу или имати лепу успомену на слику коју сам сам створио у глави, или агресивно одбијати да је та слика могућа и актуелна.

Не, нисам разочаран. Нисам могао да изгубим оно што, реално, нисам ни имао. Никада нисам имао неке амбиције и бојим се да амбициозни људи не би могли дуго да се задрже уз мене. Овако је боље. Сам растанак је био безвезе. Ја сам био безвезе. Да се не лажемо, кад сам је идеализовао, размишљао сам о деци, породици, заједничким одморима на мору, планини...

То је проблем са свим идеализованим, замишљеним будућностима. Људи су некада и

несавршени. Људи су несавршени и тачка. Мислим, некада прднеш, смрдиш као коњ после напорног физичког посла, хрчеш, у почетку када си уморан, после стално... то су све ствари које мораш прихватити, ако са неким желиш да живиш. Ако не прихватиш, цео однос постаје представа, у којој сте вас двоје глумци. Кад тад остајете без текста и представу морате да завршите. Са годинама сам постао свестан својих мана. Њених никада нисам. Бојим се да нам глума никада не би ишла. Да, такви какви смо били, страствени, неодговорни, не би издржали много више од онога што смо издржали. Не, нисмо се разумели. Нисам рекао да она има све оне наведене мане. Могла би да их има али ја их никада нисам видео. Нисам био у прилици, а некако, и није ми стало до прилике. Шта је било било је. У њеним представама заиста не бих могао да живим.

6.

Било неко окупљање. Седела екипа, од својих тридесетак и нешто година. Зезање. Пила се ракија из флаше на којој је писало „авлијара“. Кажу да је воћна. Пушила се нека фина трава. Са Косова. И договорено је да се крене ка граду. У клубу за који скоро нико није чуо који још није отворен требало је да свира бенд за који многи нису чули. Одоше у град. Троја кола њих.

У граду се, случајно, нађоше са још пет - шест људи. Кренула је потрага за клубом. Неки су га и нашли и осталима који су лутали центром града пренели поруку. Клуб постоји, свирка је била послеподневни матине и сада тамо нема никога. И уместо да се нађу сви заједно на једном, договореном месту, онако пијани и дрогирани, свако је лутао на своју страну. Растурили су се у неколико група а неки су и остали сами.

Он је остао са једним паром. Отишао у кафану са њима. Попили су по кувано вино и причали о фудбалу. Девојка је предњачила. Разишли су се.

Она је изгубила све људе. Стајала је на најпрометнијој раскрсници пешачке зоне пола сата. Чекала да се појави било ко од оних са којима, сигурна је, договорила да се нађу на том месту. Плакала је. Људи су је гледали. Нико јој није понудио помоћ. Ушла је у такси. Отишла је кући и заспала.

7.

Увек сам знао да сам други. Није то никада ни крила. Чак ми је и надимак дала да знам да сам други. Да нагласи моју позицију. Наследник и утешна награда. Као јунаци цртаних филмова. Онај глупи пратилац. Добро, негде сам и знао да нисам фрајер. Човек пред којим се жене топе и скидају на један. Неко ми рече скоро да сам увек био прилика. Никада фрајер. А желео сам да будем фрајер.

Иако ми је стално набијала на нос да сам други, она ме је и волела. На неки чудан начин. Као прилика, требало је да будем стуб. Она стуб куће, ја стуб стабилности. Нити је она за кућу нити сам ја стабилан али 'ајде. Трајало је то.

Деловали смо привлачно, гледано споља. Кад су се затварала врата и кад смо остајали сами у стану, постајало је чудно. Она је имала чудан осећај обавезе. Као у оним патријархалним, затуцаним породицама из прича. Знало се да свом мушкарцу мора да обезбеди сексуално задовољство. Када

год би били интимни, то се претварало у њену обавезу. Као да се плашила односа. Кренемо да се љубимо и истражујемо додирима, она одмах пређе у спаваћу собу, скине се, легне на кревет и рашири ноге. И чека да ја завршим и после тога брзо устаје из кревета и мења тему. У почетку ми је било чудно, а онда сам почео да се плашим. Страх да је повређујем, да је силујем и терам на нешто што не жели. Да, у недостатку друге сексуалне активности сам то користио али, после сам се стидео. Није да се нисам трудио и није да се она није трудила. Када смо се трудили изгледало је као да лоши глумци играју по лошем сценарију. Са другим партнерима и њој и мени било је боље. Забава ван куће, лоша глума у кући.

И онда је само отишла. Некако сам то очекивао. Лакнуло ми је. Безвезе ми је било да је терам. Констатовао сам њен одлазак и то је то. Оних неколико пута када је долазила „на кафу“ секс је био бољи него док смо живели заједно. Као глумци који бљесну на позорницама позоришта у којима гостују. Без обавеза да буду најбољи.

8.

Људи су трчали унезверено по граду. Нешто се чудно догађало. На све стране кола, људи, заставе, ватромет. Не разуздано, већ некако стегнуто славље. Сутра је нови дан. Буквално. Ноћ је, средина ноћи. За неколико сати сунце ће поново изаћи. И почеће нови дан. Неки чистачи провешће сате и сате покушавајући да колико толико покупе трагове славља са улица.

Њих двоје су седели у кафани која званично није радила. Уствари званично није ни постојала. Упали су ту када су чули музику. Сели су за шанк и наручили пиће. Други гости играју по столовима певају. Њих двоје изгледају уморно. Задовољно али, уморно.

Конобар каже “Немам пива”.

Он “Дај нам по вотку”.

Конобар “Имам само финску”.

Он “Одлично, дај нам по дуплу”.

Попију пиће на екс. Да плате, конобар каже да газда части.

Наручују још по једно пиће и остављају новац за шанку. “Ваљда је довољно за целу туру” и показују на остале госте.

Ходају до куће, мало говоре. Нешто као “идемо овуда”, “дај да скратимо”....

Улазе у стан. Скидају се, пољубе, угасе светло и спавају. Спавају до распада.

9.

Причали смо. Блебетали, говорила је. По целу ноћ. Нисмо успевали да спавамо. Није баш и да смо желели. Није било довољно времена. Добро сад, нисмо само причали. Уживали смо једно у другом. Потпуно. Било какву кочницу нисам имао. Нити ми је требала. Знаш онај фини осећај када уклопиш онај пазл кој ти је недостајао, да би могао да склопиш целу слику. Не, није остао последњи, било је ту још комада, али онај кључни делић, потребан за слагање слагалице је ту.

Као вожња. Почело је мирним, равним путем са добрим асфалтом. Па онда мало преко њива. Амортизери не компензују све. Трескају. Она је све време задовољна, бесна, несрећна, насмејана депресивна, опуштена, хистерична... као и пут.

Има мала стопала. Ништа неприродно за њену читаву конституцију. Стопала каква иду уз такво тело. Невероватно функционална стопала. Газе свуда и савршено се крећу по свакој површини и у

свакој обући. Звучи као реклама за аутомобилске гуме.

А онда ми поглед оде мало на горе. Гуза какву волим. Уствари, ја о стопалима мислим, али ако бих морао да задржим негде поглед, то је гуза.

Додир коже. Као да ме увлачи и као да продиремо једно у друго преко коже. Стомак на стомак, груди на груди, ноге на ноге. Продирућа и прождирућа кожа.

10.

Група војника се спрема да негде крене. Он пажљиво завезује пертле на чизмама, проверава копче, намешта панталоне. Качи на себе све што је потребно од оних војних шпеција које ту иду из неког разлога за који су му рекли да не пита.

Проверава пушку. Двадесет девет метака у оквиру, један у цеви. Закочена је. Пали цигарету, погледа у правцу Сунца.

“Залази за 10 минута, тада крећемо”.

И остали запале цигарете. Проверавају своју опрему.

Из шатора излази официр.

“На бројном стању сте за храну сутра. Гледајте да се вратите. Да не пропадне”.

“Углавном се вратимо”.

У том тренутку се чује из даљине сирена.

“Почело је. Срећно и добар лов” каже официр и улази у шатор.

11.

Препустили смо се. Почело је да нас носи. Све око нас изгледало је као бујица. Некада смо летели тамо заједно, некада раздвојено. Некада ја нисам пружао руку, некада она. Деловало је у појединим ситуацијама да је свако потпуном сам и да се забавља сам са собом. Када смо дошли до мирнијих вода, били смо далеко једно од другог... и кренули да пливамо, како би се састали. Једном је стајала она, да се одмори, једном ја. Замаси рукама постајали су некада спорији, некада бржи... Као да су они брзаци били превише забавни да мирна вода није представљала то узбуђење. Помислио сам, надам се и она, да је потребно само да се додирнемо и после може и тај водопад... знамо ми да мирни део реке не значи луку већ је увод у водопад.

12.

Једна скоро срушена кућа, два запаљена џипа. Тела војника разбацана на све стране. Он, лежи поред зида и тешко дише. Померање му иде тешко. Све га боли. Највише стомак и груди. Види крв али не и рану. За разлику од ноге, где види рану, гадну. Не може да помери ногу. Осећа као да мрда стопало... Лева рука. Прљава и крвава. Али, ем ради, ем не боли. Десна боли, од лакта до врхова прстију – неколико рана. Прсти не раде. Левом хвата пушку до себе. Тешко се исправља и намешта у неки полулежећи, полуседећи положај уз зид. Пушку ставља у крило. Гледа је. Делује као да има метака у оквиру. Откочи је. Види једног од својих. Прилично изломљен и крвав као и он, пузи ка њему.

“Изгледа да вечерас нема вечере?”

“Мххм” одговара овај и пљује крв.

Чује се звук камиона. Из камиона излазе војници у униформама какве су биле и њихове...ознаке се не виде...и "они" имају исте униформе.

“Имам двојицу... Живи... Слупани скроз”, викну један од војника.

13.

Све време вам причам о њој а не говорите ми о чему се ради... Мислим, испричао сам о себи више него и о коме. Шта је урадила? Добила Нобела?... Без одговора, а? Добро бре, могу ли неку цигарету да добијем? Шта је ово? Затвор?

14.

Чудно светло... возе га на колицима. Требало би да је болница, али... више личи на офуцану школу. Увозе га у фискултурну салу. Сигуран је у то. Види кошеве. Око њега неколико истих таквих колица око којих људи у белом раде.

Над њега се надвија нека прилика у белом. Маска на лицу. Лекар, изгледа. Погледа га.

“Крш. Стави га ту са стране. Нека чека. Ако не дочека... јеби га. Пребаци га код патолога. И нађи ми већ ту А+, онај тамо се већ осушио”.

15.

Да ме не боле толико ноге радо бих прошетао. Требало би да је пролеће стигло... да се мало надишем. Ове болничке собе умеју да угуше човека. А и уморан сам мало... него, шта би са мојом цигаретом?

16.

У малу, светлу болничку собу улази медицинска сестра. Прилази кревету на коме лежи мушкарац у завојима. Открива га и узима гуску и обрише болесника газом.

„Видим, постаје редовно и без крви. Зови када ти нешто треба“

Поред прозора стоји млада жена у, рецимо, пословном комплету. Панталоне и блејзер. Бели мантил преко тога. Отвара прозор и гледа ка сестри која напушта собу и затвара врата за собом.

„Мало понижавајући положај, зар не?“, каже човеку у кревету.

„Не можеш сам. Када ти скину гипс вероватно ћеш моћи сам до тоалета. Ено га на другом крају собе“.

„А шта је ово? Болница, видим. Сав сам изломљен. Шта се десило?“

„То покушавам да сазнам. Обећала сам“... рече жена и извади из џепа цигарете и малу металну пепељару. Ставља једну човеку у уста и пали је. Пали и она једну.

„Да ли је ово од рата?“

„Рат је завршен пре десетак година. Видим да си био рањен. Десна рука ти је пуна ожиљака. Бомба, ценим“.

„Па...од чега је?“ Гледа своје тело у завојима.

„Ти ми кажи“.

17.

Тонуо сам. Сам. Из једног угла сам сам то и тражио. Са друге стране, то је био пакао... Она је пробала да потоне уз мене. Гурао сам је док није испливала. Одмахнула је руком и отпливала даље. Гледао са њену сенку на дну... пливала је и уживала. Гледао сам њену сенку... прелазила је повремено преко мене. Подсећала ме је... Ма не знам... покушао сам да се одбацим од дна. Не иде, тешко је... Могу ли да добијем још једну цигарету?... Пре мрака... И пре снова... и пре трагова на пешчаној плажи...

Боксер

“Видиш оног типа што му намештају рукавице? Е, погледај га. Висок, витак, дугачке руке... и удара као гром, помера носеће стубове када удари. Рад ногу му је добар. Тренира вредно, скоро сваки дан је ту. Сада ће да уђе у ринг, све ћеш да видиш. Тежак је, таман. Још десет кила да набаци, неће изаћи из категорије. А боље је грађен од већине. Овај други, што се спрема за ринг... сада ће њих двојица спаринг да ударе... тај ми је добар... шампион био, повреда, па је паузирао. Хоће борац да игра фудбал, па сломи руку... Срећа, леву. Пао незгодно. Не волим што су њих двојица спаринг партнери. Другари су, познају се добро. И њихов спаринг, па видећеш, као добро увежбани плес. Морам и једном и другом да нађем партнере иначе ништа од њих. Вежбају, стају испред боксера, боре се. Ударају се, предвиђају један другом покрете, нападе, побеђују или губе – и тако сваки пут. Један са другим. Борба траје, али само међусобна. Оваква вежба је бескорисна у рингу са другима.

Као плесна школа... Где те мало ударају... Ма, и тамо ударају. Не ударају стварно. Газе. Све знају, савршену технику имају, али у рингу, увек очекују исто. И сваки магарац који то провали их добије. Не знам, морам да им променим партнере, само немам никога у, макар приближној категорији... Гледај сад. Пуца како се крећу, ударају, блокирају... Плес, сва лепота бокса. Али само као тренинг. Овако их нећу спремити за борбу. Овако могу само да их снимим за филм и рекламу. А те рекламе се плаћају? Мммм. Можда намакнемо неке паре за клуб... Гледај, сада гледај, савршено кретање, висина, дугачке руке, јак ударац... али, неупотребљив. Питаш се шта му је проблем? Зашто га не пуштам у борбу? Савршен је? Па, не пуштам га. Види, сине, он није сиромашан и гладан. Тата је пун кинте. Џаба му савршена вештина и грађа ако не гризе. А ако није сиромашан, неће да гризе. Нема то у глави...

Двоје

Њихов однос је био... Па, није га било, у правом смислу те речи. Више је то био однос међусобног прећутног уважавања и комшијског климања главом. Разговарали никада нису, или бар никада више од понеке, у пролазу размењене речи.

Она је била дама. Дама из малог места. Учитељица која је знала место учитељица. Учитељица која је имала наоружане стражаре који су је пратили на посао и са посла док је била учитељица у забаченој планинској школи. Учитељица, касније директорка школе, супруга официра, пријатељица са уметницима, политичарима, децом и њиховим родитељима.

Он је био клошар. Живео је у шумарку на крају насеља. Повремено је излазио, мало наднично, просио, помагао у оближњој цркви за оброк и, када је неиздрживо хладно, преноћиште у цркви. Људи су га, мање – више избегавали. Не да су бежали, али се једноставно са њим нису “дружили”. Тек неко му је давао неки послитић, плаћан је храном,

пивом, старом одећом, некада и новцем. Деца су избегавала да се шетају по “његовом” делу шумарка. Чак ни пубертетлије нису превише хтеле да имају додира са њим.

Када јој је преминуо муж, официр, узела је униформе које су остале за њим, поскидала је чиновне са њих и однела му. Те зиме је деловао поносно што има нову одећу, прилагођену клими и прилично одговарајуће величине. Сваки пут када би се срели раширио би осмех и поздравио је.

Трајало је то неко време. Прошла је зима или две. Одећа је постајала све офуцанија. Њих двоје све старији. Однос је остао исти. Осмех, захвалност, наклон. Међусобно уважавање.

Она се разболела. Операције, лечење, честе посете болници, оставили су траг на њој. Све теже, практично никако, није могла да говори. Али је уз помоћ, ћерки или унука редовно шетала.

Те, њене последње зиме, шетала је по насељу. Више није могла да говори а преко уста је носила хируршку маску и ешарпу. Срели су се. Он јој је пришао, поздравио и питао како је. Лагано је нагла

главу у леву страну, подигла рамена и затворила на трен очи. На његовом лицу се видео бес. “Е, јебеш му матер!”, узвикнуо је. Климнула је главом, ухватио је за руку и он климнуо главом. Отишли су свако својим путем. Она, на жалост, није имала снаге да дочека крај зиме.

Он је још увек био у шумарку, на крају насеља и на њему видело да је све старији, да се све теже креће. Негде, на крају зиме, људи из насеља с појурили до шумарка да угасе велики пожар. Његова колиба је горела. Угасили су је, али су на згаришту пронашли и његово тело.

То је био његов крај.

Млади инспектор Петровић, коме је то био први случај, закључио је да се угушио од дима, тачније, то је закључио патолог, а да се ватра проширила када је излазећи из колибе, покушавајући да дође до ваздуха, оборио буре – кофу, која му је била пећ.

Клупа у хладу

Има једна клупа. Пролазимо поред ње често. Постављена је баш испод дрвета уз стазу која иде практично над литицом. Литица је поред реке. Нису стене, земља је. Претпостављам да је литица настала када је река спирала земљу и мало по мало поткопавала обалу.

А клупа. Верујем да није израсла ту тек тако. Личи на оне клупе које је неко својевремено поставио у свим градским парковима па су их онда људи, верујем људи, уништавали, изваљивали дрвене пречке а није једна пребачена у ливнице и топљена као старо гвожђе. Е таква једна клупа. Рукохвати од кованог гвожђа, али даске за седење дефинитивно нису оригиналне. Недостајуће су мењане онима које су могле да издрже тежину седача... онако шарена, клупа стоји ту, под дрветом. Дрво је липа, што ће рећи лепљива је и пуна мрава. Али мирише. Најлепше у јуну.

Та липа и клупа испод ње су уз Дунав. Када се прође градски кеј. Тамо где река савија и широка је

као море. Тамо горњом стазом. Када се прође она кафана у брду. У ствари, то није званично кафана и не можете добити пиће ако вас не препознају као особу од поверења. Мене нису препознали и објаснили су ми да су се ту другари окупили да се мало повеселе, те да то, далеко било, није угоститељски објекат.

А шетао сам тамо баш некако у периоду када сам почео са скидам део по део маске са себе и постајем ја. Искрени ја. То је напорно. Не шетња, то скидање маске. Иако, скидање маске је процес, дуг и неповратан. Нема повратка на старо, не због тога што је одлука толико чврста већ због тога што у том процесу човек заборави од чега је маска састављена. Вратиће маску, али не исту и свакако не подједнако јаку као што је била она скинута. Бар не у почетку. Маска је процес. У ком год правцу да идеш. И лепо је када себе сретнеш. Себе искреног и без маске.

Шетам тако сваки дан. Али скоро сваки дан седнем под дрво. На клупу. Онако истрошена и крпљена баш је добра. Удобна. И задњица и леђа као да

препознају место удобности и одмора. Почетком јуна је најлепше. Не најчистије али најлепше. Топло је, кише повремено има а она липа мирише. На мир. Мирише. Удобност седења, мирис... тишина. Када шетам, мозак шиба на милион страна. Ни једну мисао не “домислим”. Само их вртим: сутра морам да устанем раније. Не могу поново да изађем без кафе. Е, она кафа је веома добра а није ни скупа. Просечна цена. Мораћу ових дана да шетам кроз град, разорих ове патике, требаће ми нове. Када бих ону причу о инспектору продужио могао бих и до романа да дођем. Ко би то објавио. Баш је мирно овде, штета што комарци оволико нападају. Иначе, када бих у чамцу седео на сред реке не би било комараца. Али онда не бих шетао. Седео бих. Па ако нећу мотор, морао бих да веслам а Дунав је јак, вероватно бих имао среће ако би ме неко зауставио пре бране. А тај роман, тачно и да га напишем, ко би то читао. Не могу да замислим ни неког уредника који то чита а не да још и објави... Тако некако то изгледа. Дobar део буду интимна размишљања о породици али ипак “повезана” на

исти начин као и горе поменуто. Дунав онако велики јак и лењ. Моћно лењ. Као да је свестан своје моћи и не жели да се убрзава или јуриша. Нико му не може ништа.

Њу сам већ виђао током шетњи. Ишла је обично у супротном правцу. Погледа ме значајно, климне главом и настави. Климнем и ја. Ако је то одабрала као начин поздрава, сагласан сам. Као да не жели да ме узнемирава или да ја узнемиравам њу.

Једне вечери, мислим да је прошла половина јуна, почеле су паклене врућине, дошао сам, занет у своје растрзане мисли, до клупе. Сео сам. Осетио сам олакшање. Задњица и леђа као да су препознали клупу. Извадио сам из торбе флашу са водом и нагнуо се напред, лактове сам наслонио на колена, у једној руци флаша са водом друга опуштено виси... Гледам Дунав и пијуцкам воду. Не знам зашто али имам утисак да бих данас могао да скратим шетњу. Да ли је топлије него иначе, да ли су комарци бројнији... свакако, скратићу је...

У том размишљању ме прекине она. Приближавала се клупи, овог пута је долазила из истог правца из кога сам и ја дошао. Обрнула ми се, први пут.

“Добар дан, да ли би вам сметало да седнем на клупу? Ту поред Вас?”

“Не, слободно...”

Одмах се надовезала. Гласом који је деловао као да припада некој много млађој особи.

“Баш лепо, не сметате ни ви мени. У ствари, добро је да сте ту. Знате, ја верујем у судбину. И ако нам је судбински одређено да данас седимо заједно на овој клупи, ми ћемо седети на њој. Можемо разговарати, а не морамо. Како нам судбина и околности одреде”.

“Сагласан сам. “

“Видите, господине. Био је неки дежмекасти песник, певач, заборавила сам, године, који је говорио да су нам неке ствари суђене. О сусретима да су нам сви суђени. На овај или онај начин. Могуће да је то њему била стилска фигура али је то тачно описао. Мали сусрети без велике важности”.

“Ми се срећемо на овој стази већ неко време?”

“Да, али је сваки сусрет био нем, без говора. И сваки пут смо се кретали супротним смером. Данас, ето, истим. И било је време да проговоримо. Судбина је хтела да се заиста сретнемо”.

“У то име... Ја сам” Пружио сам јој руку са намером да се представим. Само је направила покрет својом.

“Дајте, господине. Ако нам је судбина да се сретнемо, сретнемо се. Тачније срели смо се. Не морамо да изговарамо своја имена због тога што је друштвено прихватљиво. Уосталом, будимо искрени, зашто изговарати име када ће га онај други заборавити чим сретне прву познату особу. Сусрет је судбина”.

“Ако тако кажете” , окренем се ка Дунаву и размишљај да ли да кренем.

“Немој да мислиш да сам непријатељски расположена. Једноставно сам искрена. Толико година имам да ми је савршено јасно да случајна “упознавања” и друштвено прихватљива понашања као што су руковања и изговарања сопствених

имена не значе много. Имена се забораве скоро одмах, док се сусрети памте”.

Гледам је, делује ми познато, али, са друге стране, сигуран сам да сам је сретао само овде на стази. Пет километара поред реке.

“Знате, постоје сусрети које не можете заборавити, попут сусрета са предивном сликом, или са звуком неке небеске мелодије, или са човеком. Неколико размењених речи, боја гласа, покрет. “

“Понекад вас такви сусрети обележе за цео живот. Признајем. Не знам да ли бих волео да их понављам сваки дан, цео дан, али у глави, стомаку, грудима тај осећај удобности. Као ова клупа. Чаробњаци су је правили. На који год део да седнем или се наслоним делује удобно. А даска – види се на први поглед, негде крпљена другом”.

“Због таквих сусрета неки су се женили и удавали. Некима је после било лепо, некима није. Судбина то лепо распореди. То не значи да би требало да се ожените клупом. Да вам откријем тајну, клупа је заузета, иза овог жбуња је кућа човека који је ту клупу донео са отпада. И средио је... некада по

целу ноћ седи и гледа у мрак, каже, броји таласе Дунава”.

“Онда нећу. Да је женим. И ја сам заузет. Али ћу неко време да је користим. Некада пет минута, некада петнаест, некада сâм, некада у друштву којем не сметам”.

“Да ли ће клупи сметати? Друштво дође и оде. Она је ту. Шта ако јој је мокро, хладно а ви не долазите и она не жели после тога да Вас види?”

“Показаће ми то грубо”.

“Да, поцепаће Вам панталоне. Али, у праву сте, клупа јесте чаробна. Преживела је. Неко је у неким временима мислио да клупама није важно заменити оштећене дрвене греде, офарбати их или, како се зове тај поступак пресвлачења метала, него је дошао до идеје да и било добро те клупе једноставно бацити и поставити оне ружне са бетонском основом. Мислим да су већину већ заменили”.

То је изгледа знак времена . Бацити неке ствари и ставити на њихово место нешто “ново”. То се дешава са намештајима, заменили смо старе трајне

дрвене креденце инстант скрпљеним комадима иверице који код најбезазленијег наслањања пуцају. Људи међусобне односе бацају. Узимају неке “нове” инстант односе и после су незадовољни што то не ради. Нико не поправља. Као клупу, неко ју је бацио. Срећом, њену вредност је неко препознао”.

“И поправио. Онај који ју је бацио, једноставно не разуме. Он никада не би узео остављену жену, или мушкарца. Он би нешто ново. Па макар не радило. Тај неко, тај који је бацио, не разуме да је свако, али баш свако, и он, остављен, одбачен, бар једном до тог тренутка. Одбацивање је једино сигурно што нас чека у животу”.

“Уф, уф, уф... што сте ви одједном некако негативни”. Погледао сам је. Мирно је седела са благим осмехом, загледана у реку.

Окрнула се ка мени, осмех јој нагло раширио да су јој и очи сијале осмехом.

“О не, Ту грешите. Остављање је део живота. Нормалан део циклуса. Као разбољевање, повређивање, школовање, жеђ, глад... Свако и све

ће бити или је било остављено. Погледајте само свој живот. Сигурна сам да имате бар неколико остављања. И преживели сте их. Као и ова клупа. Можда немате ону локацију на којој је неко замислио да треба да стојите али вам је функција иста. Људе радује да седну. “

Не знам зашто тада сам помислио на цигарету. Цигарету о којој нисам мислио годинама, лажем, недељама. Али је нисам запалио годинама. Свакако, то није то остављање на које је мислила, а ни ја нисам о томе мислио. Једноставно, осетио сам потребу да држим цигарету у руци. Да је ставим у уста, да је миришем, али не да је запалим. Осетио сам се ужасно непристојним. Нити знам шта бих јој одговорио на ово остављање а о цигаретама не бих причао. То би показало да је нисам слушао. А јесам, слушао сам је, али изгледа је нисам чуо. Њене речи нисам “провукао” кроз мисаони процес. Срамота ме је.

Заћутала је и она. Као да су је мисли одвеле на место које не би мени описивала. Мене срамота, не

знам шта да јој кажем. Она вероватно наставља свој филм о остављању.

Стварно, да ли сам остављан или остављао “нормално” и “природно”? И себичан сам при томе. Гледам ствари из свог угла. Да ли сам остављан? Пази, мајку му, само ми је то битно, да ли је мене неко оставио. Да ли сам ја остављао? И колико? И зашто мислим да је то било нормалније и природније од тога што је мене неко остављао? Можда је то исто, када некога оставим, тај остави мене. Заувек. Нема враћања. Оставио сам / остављен сам. Природно и нормално. Део циклуса. И нисам изузетак, ни жртва. Ако бих успео да се пробијем кроз сујету и самозаљубљеност филовану слабо утемељеним самосажаљењем, схватио бих да нисам баш невина жртва. Можда је ближе да сам грешник и кривац. Глупо је сада да узмем бич и клекнем на љуске од ораха. Можда је довољно да преиспитам неке ситуације и размислим о неким будући потезима. Потезима који ће бити или потпуно другачији или исти или... па одложени.

“Господине, настављам даље са шетњом. Сутра ми долазе деца са децом а материјал за ручак се неће сам купити”

Устајем да је поздравим.

“Довиђења”. Застанем, погледам ка њој. “Хвала”.

“Нема на чему. Сусрети томе и служе. Нешто нам донесу, нешто однесу. А некада буду смо то. Сусрети, без дубљег значаја”.

Кренуо сам и ја. У супротном правцу. Низ обалу, па ка кеју па... ка... кући. Ваљда.

Код оне “куће која није ресторан већ место где се окупљају пријатељи” позва ме један од њих и понуди да свратим и попијем пиће.

“Зар ви нисте место где се окупљају само пријатељи?”

“Па зашто нам и ти не би био пријатељ?”

“Стварно. Зашто не бих. “

Уђем у “башту”, тачније терасу над реком. Тамо неколико, углавном старијих, људи у опуштеном ћаскању. Без неког нарочитог одмеравања, неколико њих ми дискретно климну главом и

наздрави. У објекту се нека екипа, исто тако старијих, музичара спремила да засвира.

Момак који ме је позвао ме пита шта ћу попити. “Пола пола” кажем. “Бело?” климнем.

Донео ми је два бокала и чашу. Музичари су почели да свирају на тамбурицама. Позната поп мелодија од пре двадесетак година. Није ми нешто претерано драга, али у овој верзији звучи другачије. Тамбуре и вишегласје... и гости који у старту почињу да плешу и, са великом енергијом и фалширањем, певају.

Отпијем гутљај танког шприцера и гледам комарца који се наслађује мојом крвљу. Нека га. Чешаћу се касније.

*Дуд је на крају дворишта
Поред капије која води у башту
Дуд је порастао прилично
Дуд је рађао
Плодови су делимично падали са ове
а делимично са оне стране
Кокошке су се тукле
Око дуда
Плодове који су падали са ове стране
Скупљао сам
И пребацивао на другу страну
Кокошке су биле захвалне
Иако нису тога биле свесне
Кокошке су биле задовољне*

Сабра и Шатила

(По књизи "Тужне шансоне" Душана Гојкова)

Тихо сам се извукао из кревета. Још укочених ногу сам се одгегао до тоалета. Стао сам изнад шоље али сам се после првог млаза предомислио и сео. Избацивање течности из тела као да је одузимало енергију. Задихан, као да сам трчао до трећег спрата, умио сам се. У кухињи сам се трудио да што мање лупам судовима док сам кувао кафу, иако су ме прљави судови од синоћ привлачили да их оперем. Ипак не. Спава.

Седим у трпезарији и гледам остатак стана. Кроз спуштене ролетне и завесе улази, очигледно, јарко сунце. Жестока врућина се спрема. Стан као да је обавијен измаглицом дуванског дима од ноћас и прашине. У сноповима светлости која долази кроз ролетну гледам игру честица прашине. Као да се окрећу, плешу. Ритам им дају повремени дашци ваздуха са улице и дисање нас двоје, ње, још у кревету, мене за столом. Иако, можда је до тих

трунчица тек сада допро ваздух који сам покренуо када сам из кухиње излазио са кафом.

У тој јутарњој измаглици и полумраку стана уочавам детаље. Брусхалтер на столици, моје панталоне згужване на поду, сандала женска, сандала мушка, сукња, ваљда је сукња, видим само део, на фотељи.

Чујем је како се помера у кравету, шушкање пакле цигарета, упаљач, гласно испуштање дима. Видим је. Огрнута фротиром, стоји на вратима собе.

“Може кафа?” Устајем, отворим уста да кажем “Добро јутро”, већ је у купатилу. Стављам кафу. Чујем туш. Довољно времена да је свеже скувана сачека.

Полако пуним лулу... Спремам се да упалим дуван у њој када излази. У мојим боксер гаћама.

“Узела сам са штрика”. “Добро јутро” кажем сада. “Јутро” каже она, отпија гутљај кафе и пали још једну цигарету. Палим лулу. Сунча се у топлесу. Примећујем.

Можда исто вече, можда неко друго шетали смо мојим градом. Иако рођени и живимо у географски

истом граду те вечери смо шетали мојим. Не, нисмо много причали. Више смо се мало држали за руке, мало једноставно ходали једно поред другог. Ипак, иако су то улице које обоје знамо цео живот, ходали смо мојим градом. Телепатијом, мислима, и тек по неком гласно изговореном реченицом покушао сам да јој објасним зашто је то мој град. Зашто сам га доживљавао и памтио без ње. Сигуран сам да нисам успевао. Сигуран сам да сам и заћутао у тренутку када никакав одговор нисам чуо. Или нисам слушао. Можда смо и пролазили рутама које су у њеном граду, али ипак ја сам био у мом граду. И она ту поред мене.

И били смо и те вечери, и тог јутра нешто као пар, целина у настајању. Бурних ноћи и јутара. У настајању. Придржавања глава које би само да се спусте у бару без обзира где су и како избациле садржај стомака. Или, придржавање мисли без обзира где су и како затровали настанак. И све то у настајању, па онда у нестајању.

Тихо сам се извукао из кревета. Још укочених ногу сам се одгегао до тоалета. Стао сам изнад шоље

али сам се после првог млаза предомислио и сео. Избацавање течности из тела као да је одузимало енергију. Задихан као да сам трчао до трећег спрата, умио сам се. У кухињи сам се трудио да што мање лупам судовима док сам кувао кафу иако су ме прљави судови од синоћ привлачили да их оперем. Ипак не. Нисам их опрао. Лењ сам. Мрзим то што сам устао из кревета. Јутро на прелазу лета у јесен је увек некако мамурно.

Седим за столом. На месту са кога имам преглед целог стана. Посматрам, не без пажње, игру зрна прашине у зраку сунца, који се провлачи кроз отвор на ролетни кроз полумрак собе. Зраци првог правог јесењг јутарњег сунца, праћеног хладноћом и језом. Соба делује као да је пуна дима, као да је дим узрок полумрака у стану.

Очи се навикавају. Пажљиво гледам кућу. На фотељи хрпа неке одеће, мислим да је тамо и мој капут, моје ципеле изуване у ходу, моје чарапе исто ту негде на поду. Моје панталоне на поду. Моје ствари. И овај тањир на столу са остатком сендвича... и ова шоља и она чаша са вином при

дну и она флаша. И ова лула и ова кафа која се хлади. Моје. У мом граду. У мом стану. У мом крају. Подсећа ме на целину у нестајању. Као Сабра и Шатила јутра после те целине. Онај тупи и тужни тренутак када су командоси нестали када су крици гласног бола угушени јецајима у јастуку, када свитање открива само сиво згариште са телима која вире испод срушених шатора и барака. И нико не пали цигарету. Пуним лулу и палим је. И даље се сунча у топлесу. Сигуран сам.

Први дан

Полумрак, па... кафане, реално... угоститељског објекта дизајнираног, заиста дизајнираног, као кафана крајпуташица на крају села на ТВ филму. И мало запуштеног. Улазећи, пролазио је од стола до стола и спуштао столице. Кад је дошао до шанка упалио је светло. Бљештавило је у тренутку заменило прашњави полумрак. Гримаса на лицу. Гашење дела светала.

Скинуо је јакну и вратио се до предњег излога. Отворио је прозоре изнад. Иако и даље превише светло, ваздух као да се са сваким отварањем додатно рашчићавао.

Пришао је апарату за еспресо и покушавао да га активира. Погледом “џаба сам се надао” је поздравио апарат и ставио џезву на шпорет.

“Дува, најзад. Није могло да се дише ноћас”, рече старији човек док је улазио у локал.

“Добро јутро, професоре. Уранили. Кафа?”

“Наравно. Знаш ли да од како је кренуло ово шугаво облачно време без сунца нисмо имали ни

један незагађени дан. Не незагађени, сваки је био отрован”, у даху изговара новопридошли, тражећи нешто по шанку.

“Таква нам душа, отровна”, каже шанкер и вади упаљач испод шанка.

“Сада ће на дан два да се поправи од ветра који ће те отрове из града да избаци и отрује околну природу, која ће нам све вратити за дан два”.

“Овај ветар нас је спасио мало. Није да смо мање отровни. Правимо се да можемо да дишемо”.

Професор чека шољу са кафом а затим бира место за столом где још нису спуштене столице. Некако се фино намешта. Њему фино. Посматрајући са стране стварно делује да је нашао меру удобности на дрвеној столици без јастука.

Пали цигарету, мирише дим па течност у шољи. Као ритуално отпије пену са врха шоље. Као да мљацне. Иза шанка почиње да се чује лагана музика. Недефинисана. Радио, дефинитивно. Чује се да постоји водитељ. Мирног, помпезног гласа.

Првопридошли, газда кафане дефинитивно, мува се иза шанка, па спушта преостале столице, брише столове. Професор прилази шанку, носећи шољу.

“Дај још једну. И једну од оних твојих књига”.

“Коју ћеш?”

“Оне песме. Нека ошишана девојка”.

“То су приче, али изволи”, додаје му невелику књижицу са полице где у неким другим локалима обично стоји ТВ.

“Знаш ли ти мали зашто волим твоју кафану?”

“Цене су ниске, никада није гужва, имаш свој сто и живимо у истој згради?”

“То си сада смислио или од јутрос смишљаш?”

“Од како сам очи отворио само се питам зашто долазиш у кафану па сам смислио одговоре на твоја питања. А драго ми је што долазиш”.

“Волиш и што вратим дугове када добијем пензију”.

“Помаже. Када ти је пензија?”

“Била јуче, него знаш зашто волим твој објекат. И не, није због риба. Волим због тога што немаш ТВ. Ни новине. Имаш књиге”.

“Синоћ сам пожелео да имам ТВ. Пусто је било, никога. Читање уз музику сам могао и код куће да организујем. Свратила двојица из судског обезбеђења на кафу, узели за понети јер немам ТВ а игра се нека утакмица. И то је све. Још се покварио апарат за кафу... До десет сам све очистио, опрао, закључао. Глувоћа”.

“Нека, не треба. Ниси радио јуче пре подне, па сам пио кафу доле, низ улицу. Он има ТВ. Сат времена цевчим кафу, сва се охладила и бленем у екран... И када сам дошао кући, имам осећај да сам нешто пропустио”.

“Шта си гледао?”

“Немам појма. Неки људи нешто говоре”.

“А овде књиге читаш”.

“И да знаш да нисам одлепио. Гледао сам вести, али појма немам шта су ти, ваљда, политичари, говорили”.

Нагли удар ветра у излог локала. Просто се ветар осетио кроз целу просторију.

“Дува, мој Професоре. Нека га, треба нам чишћење”.

“Кошава је нешто ретко. А наше. Мислим банатско, а ми смо из Баната, зар не?”

“Из степа смо дошли. Кошава је благо овог града и пошаст за околне. Када наше смрадове баци у околна брда и медведи траже азил”.

“Али кошава дува на предвидив начин. Један, три, седам или двадесет један дан. Иако тај 21 није баш потврђен. Сви изгубе рачуницу већ после трећег”.

У том тренутку у локал, уз продор буке ветра и хладан ваздух, улази тип обучен као филмска представа радника на доковима Лондона са почетка двадесетог века.

“Што би рекао онај у песми: Матер ветру. Иако је добро да га има. Може да се дише”.

Професор узима шољу са кафом и књигу и одлази, седа на своје место код излога.

Осим звука радија, са којег се сада музика и глас водитеља чују јасније, у локалу је тишина. Професор чита, Газда закувава кафу, новопридошли мирише чашу са ракијом.

“Какав ти је ово грчки?”

“Атински песнички радио. Интернет. “

“Знаш грчки?”

“Јок, али ми прија. Има тако неки призвук пријатан за јутро иако је подне”.

“Па зашто слушаш оно што не разумеш?”.

“Ако ваља, могу увек да се ложим да сам слушао сјајну поезију, ако не ваља, нећу лагати ако кажем да не разумем. Ништа. А звук је добар”.

“Ако тако кажеш... твоја кафана, твоја правила”.

“Добро му је ово правило о новинама. Када већ седим у кафани да не додајем отров алкохолу”., добацио је професор из свог угла.

Инспектор, као да тек тада примећује професора.

“Професоре, кажу да да читање књига оплемењује душу а да их вести воде ђаволу”.

“Полицајац и философ”.

“Не, ја му дођем ђаво у овој причи. Или водич до њега. Ипак сам инспектор за крвне деликте. И скупљам жртве новина”.

“Не убијају новине”, умеша се Газда.

“Убијају и књиге”.

“Вести убијају више. По нека књига може дати упутство, али вести и новине трују све.

Једноставним и олаким третирањем живота, стварају привид да је одузимање живота, стварање живота, отимање новца... једна подразумевајућа, глатка ствар. Рекли на семинару јуче”.

Иако изговорене као обичне речи попут објашњавања везивања пертле, натерале су сву тројицу да се замисле.

Тишина и тихо рецитоване дубоког гласа на грчком, су некако згуснули ваздух у локалу. И тада један страшно јак удар ветра у излог као да их је пробудио.

“Предавао сам цео живот математику у средњој школи и упознао разне ликове. И оне који су били потпуно оптерећени књигама, романима, причама, песмама. Оне који су, уместо уџбеника и бележница, у торби имали само романе. Ти ме подсећаш на такве ликове. А знам да си неке велике школе завршио које немају везе са књижевношћу”.

“Посматраш ме, Професоре. А знаш да сам само убоги угоститељ који је покушао да направи кафану у којој ће мирно радити до краја живота”.

“Ма хтедох да те питам зашто књиге? Зашто не телевизор? Зашто не новине. Сигурно би, бар када су неке утакмице, имао више гостију”.

“Нисам хтео. Када сам маштао о кафани мислио сам да ће људи овде разговарати, евентуално читати књиге, писати. Чак сам хтео да организујем и вечери отвореног микрофона где би уз неке музичаре људи рецитовали своју или туђу поезију. Музичари би свирали неке неоптерећујуће блуз соул инструментале. Књиге би се промовисале”.

“И зашто није тако?”

“Зато што је лењ”, проговорио је Инспектор закопчавајући шлиц, по повратку из тоалета.

“Како лењ? Види шта је направио”.

“Видим, али то је уређен простор а не сан. За сан је потребно радити, а њега је мало мрзело”.

“А твој сан је био да будеш пандур?”, љутну се мало Газда.

“Није, али ја ни не кријем да сам лењ. Ја сам пуштао, а и даље то радим, да ме носи стихија. Пандур постао случајно, напредовао случајно, није било посла, снови некако отишли. Бирао сам

између полиције и криминала. Униформа ми је деловала безбедније, и мирније. Признај да би сада дигао руке од овога, отишао на нека пуста острва и живео на плажи. Да би побегао негде где не мораш да радиш ништа”.

Професор прилази шанку, доноси своју шољу и показује ка необележеној флаши. Газда му сипа ракију у чашу.

“Да знаш. Али, не бих волео на море. Можда река, или језеро. Нешто као салаш на брду, са животињама, да зими цепам дрва, да им дајем храну, да ме керови исплажених језика прате где год кренем, да ми се мачке уваљују у крило... да, оставио бих све. Ваљда би тако било боље. Али, ето, ни рекеташи, који би ме натерали да оставим кафану не залазе овде. Немам телевизор, ни цице са деколтеом”.

“Стварно, зашто немаш телевизор?”

“Радио сам на телевизији, знам да лажу и монтирају. Шалим се, стварно сам имао трип да ово направим као бoемско место. Наиван и лењ, како кажеш, заборавио сам да боeми не постоје на

полицама, да се пазаре и премештају од локала до локала, већ постају такви у окружењу. “

“И онда си одабрао полице са књигама. Знаш ли да сам, када сам први пут ушао, мислио да ово и нису праве књиге, већ само неке маске, које као дају изглед библиотеке. Украс. Тек касније сам провалио да су праве. Можеш ово слободно да причаш као виц о нама припадницима МУП-а. Тешко се књиге хватамо”.

“Ово су све добре књиге. Мале, али добре. Неке су написане лепо, неке сурово добро, неке траљаво али све садрже добре приче. Искрене су. Писали су их људи који пишу, а не желе да буду писци. Без претензија да добију награде и оду прво у лектуру или споменике у парковима. Једноставно, људи су их писали. И дајем их људима да их читају. И драго ми је да их читају”.

“Постоје на овим полицама и књиге које су нека позната, велика, имена писала”.

“То су дивне мале књиге које је неко желео да претвори у велике. Једино што су успели је да

упропасте писца и угуше га својим очекивањима и усађеним му претензијама”.

“Велике речи за кафеџију. Као критичар са телевизора осамдесетих”.

“Професоре, остало ми са претходног посла када сам се бавио пропагандом и муљао говедину за паре. Паковао маглу у теглице и лепио етикете...”

“И зашто књиге и, посебно, зашто баш те књиге?”

“Да. И мене интересује. Имаш мисију промоције малих?”

“Казаћу вам сутра. И онако сте сваки дан ту”.

“Идем на дежурство. Први дан Кошаве је. Весело лудило влада градом. До јуче сви нервозни, угушени смогом, малодушни, а данас весели, ветар их продувао, па као у оном филму када антилопе и мајмуни подивљају после кише.

Други дан

“Кошава мења овај град, сваки пут кад дува. Први дан је свима олакшање, ветар разјури загађење, облаке, ваздушни притисак се регулише. Други дан је нека врста стабилизације, иако почињу прва гунђања. Крећу главобоље, нервоза...Трећи дан је тензија, као таква. Сви са главобољам. Сви чекају само да стане. Иако до тада не примећују, свима је хладно, чекају. Тензија... Јер, као што сви знамо, Кошава дува један, три, седам или двадесет један дан. Е, ако продужи даље од седам, тада лопатама мртве склањамо ...”

“Где је оно ветар олакшавајућа околност, негде у Далмацији?”

“Мислим, али то ти је будалаштина. Ако неко реши да направи зло, урадиће то било ветра или не. Ветар је само изговор. Мене, рецимо, данас боли глава, целу ноћ дежурам, неиспаван сам. Дува ветар... па да идем да рокнем некога”. Лупи се по боку где му очигледно стоји пиштољ.

“Стварно, води ли полиција статистику? Оно колико злочина по каквом времену И то?”

“Где знам. Сигуран сам да се воде неке статистике, али на основу искуства, мислим да је то форма. Ставе бројке у колоне и изађу на ТВ па читају бројеве који значе тачно ништа. Мислим да нико то не тумачи. Форма”.

Уз јак удар ветра у локал улази Професор.

“Дај кафу, мали. Убише ме пензионери. Не подносим их”.

“Зар ниси ти пензос?”

“Ма јесам, али ова туча у месари када је пензионерски попуст је паклена. Биће за све. А сви као љубазни. Оваке псовке нисам чуо ни међу клинцима на великом одмору. Е, то ти је пакао пензије”.

“Да пошаљем патролу да те обезбеђује док купујеш?”

“Дај, бре, не зезај. Јака фаца. Пандур ће пензосима да шаље патролу”.

“Да додам и ракију на кафу?” Професор само климне главом.

Ветар удара у излог док Професор до детаља препричава догодовштине из месаре. Дефинитивно уме да прича. Газда им је ставио још једну кафу. И сипао по још једну ракију...

“Мораћу ускоро кући. Хоћу да се истуширам, па идем да решавам неку бирократију. За стипендију јурим папире”.

“Мала већ студира? Машала”

“Имаш дете? Нисам знао. Имаш и жену?”

“Немам жену. Дете сам нашао, али је моје и волим га као да сам га родио”

“Као самац си усвојио дете? Да ли то може по закону?”

“Не. Али, предности полицијског посла чуда чине...”

“И то што кажеш. Када имаш везу можеш све. Да сам имао везу пензионисао бих се као начелник просветног актива а не као професор математике који чак није био ни разредни”.

“Гледам те цео живот, али никада ми ниси изгледао као ћале”.

Инспектор слегне раменима. Професор узима књигу са полице.

Као за себе, гледа негде иза зида. “Када сам завршио факултет и ушао у учионицу први пут, имао сам снове да ће ме ђаци памтити, да ће ми песме певати и помињати у интервјуима. Желео сам да оставим трага. А онда су ме реалност и колотечина вратиле на прави пут. Имаш програм. Предајеш, даш контролни, оцениш и не бригаш. Можда сам се и разочарао. Не верујем да је то разочарење утицало да се много променим. Можда неки жал за сновима, када овлаш размислим о неком математичком проблему. Дочекао сам пензију, ђаци ме испратили, видимо се о неким годишњицама, сахранама и толико. То ми је остало.”

“Остало ми је још нешто”, замишљено лице се у трену озари враголастим осмехом. “Многе сам мангупе гледао и ретко је који могао да избегне одговор. Када каже сутра, онда сутра. Зашто баш те књиге?”

Газда збуњено погледа Инспектора.

“Немој да ме гледаш. Ја сам пандур, и ја чекам одговоре. Када обећаш онда причаш или те

препустим колегама који умеју да питају на други начин”.

“Мислим да си јуче сâм дао одговор. Због тога што сам лењ. Волим да купујем књиге. И да их читам, иначе их не бих куповао. И таложим их по кући. Једног дана сам спаковао неке које су ми веома драге, да однесем у библиотеку. И свратио сам овде, да преузмем нешто. Столице, рецимо. И заборавио пакет иза шанка. И мрзело ме да одем поново до библиотеке. И изложио сам их уместо телевизора. И људи их узимали и читали. Неки их враћали, неки не. Неки питали да ли смеју да их носе, неки не. Број књига на полици се смањивао, ја доносио друге и тако. Књижевна активност”.

“Није ти лоша ова ошишана ружна девојка”.

“Та девојка ми је прва. Једина ружна девојка која је ошишана на кратко. “

“Ауторка?”

“Полицијска логика. Мора да тако и оптужнице пишеш. Не, то ми је прва мала књига. Књиге које су вечно на попустима јер их нико не купује. За ауторе је ретко ко чуо и тако... а дивне. Добре приче.

Добро написане а непознате. Сваки критичар жели да пише о ВЕЕЕЕеликим књигама и да их награди. Ове ни не примети. Због тога имаш издавача који само што не дели кило прашка за веш уз нови роман великог писца. И кукање да нико не чита”.

“Има једна баба ту у крају. Мислим да трза на мене. Изашли смо два три пута у шетњу па на чај. Она ми је дала једну, не знам како хваљену и награђену књигу да прочитам. Каже, воли наше интелектуалне разговоре. И прочитао сам је. Књигу. И вратио је. Још нисмо разговарали. Лажем да ме је померила тако да не могу да дефинишем сву њену величину”.

“Професоре! Па ти имаш вештину продаје магле”.
Стидљив осмејак.

“Иако ме искуство полицајца учи да си рекао потпуну истину. Најједноставнија објашњења су и најтачнија. Разочарао си ме. Лењ. Само лењ. “

“И мене си разочарао, али само мотивом. Обрадовала ме истинитост тврдње. Знам када ме клинци мунтају. Ти то не радиш”.

“Књиге пажљиво бирам. Не изгледа увек тако. Лутам по књижарама. Не волим ове велике, узимам књиге ка којима рука сама крене, отворим их, омиришем, прочитам ред или два. Дуго размишљам. И тек онда купим. И углавном, тако одабране, са уживањем прочитам. Ложим се на причу. Не на стил, вештину. Наравно то помаже али прича је важна. Те мале књиге ме некада тако обузму да месецима размишљам о прочитаном”.

“Хајде. Пепоручујеш ли неку? Нећу је данас читати али да почнем”.

“Чек, требало би да овде постоји моја књига”.

“Твоја?” “Не баш моја али књига у којој је моја прича. Кратка прича, десетак редова... А ха ево је...”

“Која је твоја. Видим”.

“Ти ниси само читалац, књижар, кафеџија.. ти си и писац...”

“Професоре, ти си пензионер, он је Инспектор а ја Угоститељски радник. Ово остало је попуњавање времена. И неких прошлости којих се сећамо”.

Трећи дан

Газда испраћа двојицу момака из локала. Са њима се, на вратима, као заглављује и Професор. Ветар баш дува.

“Поправљено?”

“Најзад, два дана им треба да пошаљу људе да погледају апарат. Чачнули га и ради. То су могли телефоном да ми јаве”

Професор оставља своје ствари на месту где иначе седи. Узима кафу и књигу са полице.

Поновља свој уобичајени ритуал. Пали цигарету. Мирише дим па течност у шољи. Мали срк пене, мљацкање. И тоне у књигу.

После неког времена Професор са шољом прилази шанку. Враћа књигу на полицу.

“Добра ти је ова прва. Дај ми неку другу”

“Увек је била добра. Шта би читао?”

“Твоју”.

“Код Инспектора. Наћи ћу нешто”.

“Само си ту једну причу писао? Ту која је у књизи?”

“Само сам ту објавио. Стално пишем. Добро не стално, повремено. Нисам писац”.

“Како ниси? Име ти је у књигама”.

“Нисам имао шансу да постанем писац. Иако сам чак и мачку имао. “

“То је леп посао”.

“Да, ако хоћеш да претенциозно штрикаш текстове за награде. Још је лепши ако само пишеш и објављујеш”.

“Па што ниси?”

“Због тога што сам видовит. На неки перверзан начин”.

“Ти и изгледаш перверзно”.

“Почео сам да пишем неке кратке приче. Као дневник, интимни опис особа, првенствено жена, у свом животу. И баш сам, оно, био задовољан собом и написаним, кад случајно у књижари угледам књигу, малу књигу, и запањим се. Баш то сам хтео да постигнем. Е да, то би могао да читаш. Зове се Једна жена. Писао је Мађар, гроф. Одлична. И одустанем од тога. Онда кренем да пишем нешто као постапокалиптични опис Земље а књижаре у

року од годину дана преплаве све такве. Па исто ми се догоди са поетским кримићима... Сада седим, гледам криминалистичке ТВ серије и тражим поетику у њима. И видим да и Пети Смит то исто у својој књизи ради”.

“Немаш среће”.

“Имам једног познаника који ми све време говори да је важно сваки дан писати. Не мора сваки дан бити написано нешто за објављивање, али мора бити написано. Макар као цртица. Е то баш не радим сада. Прескачем дане, недеље...”

У том тренутку у локал улази Инспектор у оделу, са краватом, свеже обријан. Седа за шанк. Показује на џезву. Чека кафу. Газда, док се бави кафом, наставља причу.

“...реално, кукавица сам. Немам храбрости да некоме пошаљем написано. Плашим се суда других иако би требало да ме је баш брига. Ако не ваља, написаћу боље, ако ваља написаћу боље...” Пружа шољу са кафом Инспектору који завршава мотање цигарете...

“Не знам о чему ти то, али сам сигуран да си само лењ”.

“Кукавица сам, да нисам имао бих телевизор, бенд свако вече и гомилу људи у кафани 24 сата”.

“Лењ си. А о чему причате?”

“Зашто не пише”.

“Фина ти је прича. Изгледа умеш. “

“Што си се скоцкао?”

“Дајем изјаву на суду преко пута па сам дошао на кафу да се мало средим, а после идем на дежурство. А трећи дан кошаве. Сви са главобољом, надрндани, адвокат решио да ослободи кримоса, кажу да ће и сутра дувати, значи седам дана, сви траже оправдање да потегну секиру или пиштољ... лудило у најави”.

“Хоћеш и ракијицу уз кафу?”

“Дај. “

“Када сам радио у школи, сањао сам да напишем књигу догађаја са екскурзија али сам негде одустао, видео сам да се људи ложе на крв, а тога у школи нема. Што ти не напишеш нешто. Сваки дан имаш по један роман. Можда би могао и да

баталиш посао, седиш пре подне са нама на кафи а увече пишеш и пазиш да ти дете заврши факултет”.

“Нема шансе. Доста ми је овога што гледам по цео дан, па да после још описујем то. Пишем извештаје И доста. Укрштене речи, као Морс – и то је то”.

Брзински попије пића пред собом и крене ка излазу.

“Мислим да би ипак могао”.

“Трећи дан је Кошаве, најавили су ветар и сутра. А ја сам лењ”.

Инспектор се театрално наклони на излазу и покаже прстом на чело.

У локал улазе неки пословно обучени људи, као адвокати или нешто слично. Професор у свом углу чита књигу, Газда записује наручено, звони му телефон. Глас инспектора се пробија кроз грчку музику:

“Добра вест. Ветар је стао. Можда ће дувати сура али то ће поново бити први дан. Смешти ми се досадно дежурство. Ноћас су сви мирни”.

Борис Дренча, рођен је 1971. године и због “занимљивости” балканских историја живео је у три и по државе, иако је све време у истом граду. Више од половине живота се бави писањем и од тога живи. Писао је углавном вести и текстове који се објављују на телевизијама, новинама, на радио станицама и порталима вести. Тачније, већи део “писатељске каријере” је новинар и посматрач из “првог реда”. Током више од двадесет година такве каријере, имао је неколико излета у књижевност. У ауторским емисијама на радију и у две збирке у издању “Беографита” објављивао је кратке приче. Прича “Све је ту” објављена је 2000. године у збирци “Прича за крај века” коју су објавиле “Кикиндске”.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
82
БАЛКАНСКИ КЊИЖЕВНИ ГЛАСНИК
БЕЛА БИБЛИОТЕКА - ПОСЕБНО ИЗДАЊЕ
Књига друга
Борис Дренча, МАЛЕ КЊИГЕ
Београд, 2019.

[Електронски извор] / Главни и одговорни уредник Душан
Гојков. – Електронски часопис, посебно издање. – 2004. Бр. 0-
1 – - Београд
(Маријане Грегоран 69): Балканско књижевно друштво, 2004
–
Интернет претраживач
Насл. са насл. екрана. – Опис извора дана 13. 06. 2006. –
Нулти, пробни број изашао 24. новембра 2004. године
ISSN 1452-9254 = Балкански књижевени гласник (Online)
COBISS.SR-ID 141175564

